

Narodnogospodarski Vestnik.

Glasilo slovenskega trgovskega društva „Merkur“.

I. letnik.

V Ljubljani, dne 10. januarja 1902.

Št. 10.

Načrt zakona o obrambi proti umazani konkurenci.

II.

O konkurenci ali tekmi govorimo tedaj, kadar dvoje ali več oseb stremi za istim ciljem. Posameznik, ki je pri tekmi udeležen, se zove konkurent, tekmeč. V kupčijem prometu meri stremljenje konkurentov na pridobitev kar največ kupovalcev. Drug izkuša prehiteti, izpodriniti drugega in razpečati kar največ blaga. Na tekmo je v kupčijem prometu navezan tako producent, obrtnik in fabrikant kakor veletržec in detajlist. Konkurenci odrekati dopustnost in upravičnost, ne bi bilo prav. Prosta tekma je v interesu konsumentov, ona zabranjuje nezaslužene dobičke in onemogočuje oderuško izkoriščanje, ker provzroča različne ponudbe. Trgovec pa naj pokaže v tekmi, ali je kos nalogi, katero mu nalaga njegov poklic. Izpričati mora svojo usposobljenost, pokazati agilnost, vztrajnost, dober okus v izberi blaga, ki najde kupcev. Ob svobodni konkurenci donese trgovec dokaz, da ume s pridom izkoristiti ugodne konjunktore in da se ve in zna ogniti slabim konjunkturam s kar najmanjšo škodo in izgubo. Reči se mora, da je dandanes tekma nenavadno ostra in da je skoro zavzela višek. In bilo bi čudno, ako ne bi bilo tako! Saj so občila tako napredovala, saj je za osebni in tovarni promet skrbjeno tako, da razlike v prostoru skoro ni. Tako pa je odprt svetovni trg najbolj odmaknjenim proizvajalcem. Danes konkurira na svetovnih tržiščih blago iz krajev, ki so še v nedavnem času bili nepoznani. Seveda ni dandanes trgovina tako lahka kakor svoj čas, v naših časih je zaslužek zvezan z mnogim naporom in velikim rizikom. Ob takih razmerah gre posamezniku trdo, in ponovno se čujejo iz produkcijskih slojev tožbe, s kako pezo teži konkurenca na njih ramena. Le z največjim trudom in z vsemi silami je moči obdržati se nad vodo.

Rekli smo, da svobodni konkurenci ni odrekati upravičenosti in dopustnosti, ali to velja le o konkurenci, ki se drži dopustnih mej in se poslužuje le čistih, lojalnih sredstev. Kadar pa se tekma začne posluževati nepoštenih in umazanih sredstev, katera zavrača kupčijska dostojnost in poštenost, je reakcija proti zlorabi konkurence neizogibno potrebna in je misliti na obrambo trgovcev in konsumentov. Žalostna resnica je, da se je prav v zadnjih letih pojavila umazana konkurenca z vso sebi lastno brutalnostjo. S posebno iznajdljivostjo je znala umazana konkurenca zastaviti prav tam, kjer je v kupčijem prometu vsakdo navezan na vestnost in dostojnost prodajalca. Brez ozira na kupčijsko dostojnost in na zahteve

morale se poslužuje nepoštena konkurenca najrazličnejših sredstev, da slepeč kupovalce razširi svojo prodajo. Nevarnost nereelnega početja v kupčijem prometu je tem večja, ker z ene strani storjeni začetek sili, da se slaba pot neutrudno nadaljuje, z druge strani pa je vablivosť tudi za prej reelne kroge velika, da začno posnemati umazane manipulacije svojih sokonkurentov, ker vidijo, kako dobro se godi nepoštenosti. Uspešno nastopiti proti umazani konkurenci po samopomoči pa je v najredkejših primerih mogoče. Umazana konkurenca zastruplja najširše kroge in je nje iznajdljivost v vedno novih sredstvih res občudovanja vredna. Počenši z lažnivo reklamo se ne pomišlja poniževati in diskreditirati svojih sokonkurentov, izkoriščati obrtnih tajnosti s tem, da izvablja z mamljivimi ponudbami uslužbenca tujih podjetij v svoj obrt; lasti si brez pravice odlikovanje, ki so je prejeli drugi, prisvaja si imena, firme in renomirana označenja drugih podjetij. Slepri in goljufa konsumente zlasti ob prodaji drobnega blaga, ki prihaja v promet že v zavitkih, zaboječkih in navitkih, in pa ob prodaji takega blaga, ki se ob vsakokratni prodaji ne odtehta ali odšteje posebej, ampak je že naprej pripravljeno.

Bolj kakor konsumenti, ki v poedinih primerih prevaro teže spoznajo, se zavedajo kupčijski in obrtni krogi nepregledne škode, ki jo učinja nepoštena konkurenca. Zlasti obrtni srednji stan se je v zadnjih letih zopet in zopet oglasal in nujno zahteval od pomoči proti nereelni konkurenci, ki je posebno v današnjih dneh občutna, ko dela boj za obstanek vedno večje težkoče in skrbi. V tem so kupčijski krogi in konsumenti edini, da se je postaviti proti nepošteni konkurenci z vso silo. Uspešne pomoči pa se je nadejati le od dobrega zakona v obrambo proti nepošteni konkurenci.

Naše že obstoječe pravo ne pogreša docela zakonov v obrambo proti nepošteni konkurenci, narobe, v našem pravu je raztresenih dokaj določb, ki naj ščitijo proti umazanemu tekmovanju. Omenjamo zakon z dne 16. januarja 1895. l., ki urejuje razprodaje in določa, da je za vsako razprodajo treba dovoljenja obrtne oblasti, nadalje zakon, oziroma novelo o varstvu znamk, zakon v varstvo iznajdb in vzorcev, zakon o kupčijah na obroke, zakon o živilih, nadalje določbe trgovinskega zakona o trgovinskih firmah in pa določbe obrtnega reda tako o oznamenilih na obrtoliščih, odlikovanjih itd. V poštev pridejo seveda tudi določbe kazenskega zakona o goljufiji ter določbe državlanskega zakona, ki govore o pravici do odškodnine za storjeno škodo.

Vse te postavne določbe in kar je še drugih v našem pravu, ki se tičejo tega predmeta, pa jih nismo našli, ne odgovarjajo več zahtevam današnjega časa,

ki proti izrastkom konkurence zahteva radikalne od-pomoči.

Ko smo edini v tem, da je o nepošteni konkurenci govoriti vedno tedaj, kadar se v kupčijskem prometu v pridobitev gospodarskih uspehov uporabljajo sredstva, ki se ne skladajo s kupčijsko dostojnostjo in dobro vero, nastane vprašanje, kakšna obramba je mogoča proti nepošteni konkurenci?

Proti nepošteni konkurenci je mogoča dvojna represija: obramba proti njej je mogoča na podlagi kazenskih ali pa civilnih določb. Mogoča je tudi kombinacija tako, da se v splošnem normira dopustnost civilnega postopanja proti nepoštenim konkurentom, za najhujše in najbolj kričeče izrastke umazane konkurence, torej zlasti v primerih, ko se je ravnalo z zlobnim slepilnim namenom, pa naj zadene nepošteno ravnanje vrhutega še kazen. V civilno tožbo je upravičiti po nereelnem početju oškodovanega konkurenta, eventualno vsakogar, kateri je bil preslepljen in je imel škodo. Zahteval bode, da sodnik pred vsem prepove nadaljne nereelne manipulacije, poslej pa terjal povračilo škode. Ako se v boju proti nereelni konkurenci uvede kazenskosočna obramba, odločiti se je ali za zasebno ali pa za javno obtožbo. Dopuščati zasebno obtožbo je nevarno. Na ta način se utegne zgoditi, da se potisne prav onim, zoper katere gre boj, dobrodošlo orožje v roko; ob dopustnosti zasebne obtožbe bi utegnili vprav nepošteni tekmeči začeti preganjati reelne podjetnike, dvigati bi mogli obtožbe, dasi povsem neutemeljene in brez resnične podlage, in dasi bi vedeli že v naprej prav dobro, da po krivici obtoženi odide čist izpred sodišča. Pred sodiščem bi tako ravnanje seveda ne imelo efekta, ali med širšimi krogi kazenska obravnava ne nareja najboljšega vtiska. Sum ostaja vedno, češ, utegne vendar biti tudi nekaj resnice na vsem tem. Kdo bi zastoj tožil? Sicer pa sokonkurentom ni za to, da se nepošteni tekmeč kazni, njim je pred vsem na tem, da se ustavi njegovo škodljivo ravnanje in se jim prisodi odškodnina za izgube, katere so trpeli. Vsekakor je kazenskosočno preganjanje utesniti le na najhujše primere in pojave umazane tekme in je težiti na to, da najdejo oškodovani tekmeči pred civilnim sodnikom od-pomoči in obrambe.

Čim se položi težišče obrambe proti nepošteni tekmi v civilne zakonske določbe, je misliti na to, ali je bolj na mestu splošni pravni princip, ki naj omogoči sodno preganjanje vsakega pojava nepoštene konkurence, ki se očituje v tako mnogobrojnih različicah, ali pa je umestnejša taka obrambena zakonodaja, ki iz velikega števila pojavov umazane tekme izloči le najbolj tipične primere in za te izbrane primere posebne nevarnosti in številnosti statuiraj prikladne norme. Ako se zadnje navedenemu načinu da prednost, je ob takem pravnem položaju nepošteni tekmi, katero diči čudovita gibčnost, omogočeno, da se izprijazni z novimi razmerami ter najde poleg postavno začrtane meje svoboden revir za nadaljne nereelnosti, katerim še ne preti nevarnost; zategadelj nasvetujejo različni pisatelji poleg navedene kazuistične obrambe uveljavljanje supletorne splošne klavzule, katera naj onemogoči nepošteni tekmi, izmuzniti se nekaznjeno sredi med postavno markacijo.

Ako se v naslednjem ozremo še nekoliko v pravo drugih narodov, specijalno Francozov in Nemcev, in se orientiramo, kako je ondod skrbljivo za varstvo reelne trgovine proti umazanemu početju neloyalne tekme, vidimo, da so nas tako Francozi kakor Nemci za mnogo prehiteli. Francosko pravosodje je v tem oziru naravnost vzorno, in kadar pride kje na razgovor vprašanje, kako bi se zastavil gaz razdirajoči nepošteni tekmi, opozarja se zopet in zopet, kako uspešno pobijajo francoska civilna sodišča umazano konkurencio. Ne da se tajiti, da je nepoštena konkurenca v nekaki zvezi z neomejeno obrtno svobodo. Dočim se je pri nas proglasila obrtna svoboda šele sredi minolega stoletja, se je na Francoskem razglasila že v zakonu z dne 17. marca 1791. l. brezpogojna svoboda dela in industrije, vsakdo je poslej smel nemoteno začeti izvrševati katerikoli obrt. V dobi policijskega nadzorstva trgovine in industrije, v časih različnih prepovedi glede uvoza in izvoza, ob času cehov niso bila tla godna za konkurencio. Ko pa je bila dovoljena vsesplošna obrtna svoboda, so se kmalu pojavili prvi začetki nepoštene konkurence. Pobijanje umazane konkurence traja na Francoskem že 100 let, in predmetna judikatura temelji na členu 1382. državljanskega zakonika (Code civile), ki slove: »Vsako dejanje kakega človeka, katerekoli vrste že je in ki provzroči drugemu škodo, obvezuje onega, po čigar krivdi je škoda nastala, da povrne narejeno škodo.« Na podlagi citiranega člena razsojajo francoska sodišča s priznanja vredno spretnostjo in s finim čutom za vsakokratne potrebe praktičnega življenja o tožbah, katerih predmet je nereelna konkurenca. Posebno hvalevredno je to, da se francoski sodniki ne oklepajo tesnosrčno izrecnega besedila zakonov. V boju proti umazani tekmi se poslužujejo Francozi le civilnopravnih sredstev, kazenskih določb nimajo, pa jih tem laže pogrešajo, ker sodniki odmerjajo jako občutno odškodnino.

V Nemcih se postopa drugače. Pri njih se je judikatura o nepošteni tekmi razvila šele v zadnjih letih, in sicer na podlagi specijalnega zakona z dne 27. maja 1896. l. v pobijanje neloyalne konkurence. Sodno postopanje je mogoče le za posebne vrste nepoštene konkurence, in sicer proti zlorabi reklame, kršitvi obratnih tajnosti, oškodovanju kredita, zlorabi firem in zakrivanju resnične kvantitete blaga. Ako primerjamo ta zakon z določili avstrijskega zakonskega načrta, katera smo podali v prejšnjem članku, vidimo, kako tesno se naslanja naš novi načrt na predmetni nemški zakon.

Ko smo se tako v prvem članku seznanili z določbami novega zakonskega načrta in v izvajanjih v tem članku natančneje označili nepošteno tekmo, obrazložili sredstva, s katerimi je mogoča obramba, ter v kratkem povedali, kako postopajo Francozi in Nemci proti nepošteni konkurenci, se bomo pečali v naslednjem članku kritično z novim zakonskim načrtom in preiskovali, v koliko je pričakovati uspešne od-pomoči proti strupenim škodljivcem od novega zakonskega načrta.

Dve kmetijski šoli na Kranjskem.

Spisal Arator.

V novembrski številki ste v članku »Kranjske deželne finance« prijavili opis zaklada kranjske kmetijske šole na Grmu in označili na kratko namen tega zavoda in dosedanje stroške njegove. Dovolite nam sedaj, da izpregovorimo v današnji številki nekoliko več o tem zanimivem zavodu in da povemo pri tej priliki tudi svoje mnenje o novem zavodu, ki se ima po sklepih deželnega zbora osnovati na Gorenjskem.

Kmetijska šola na Grmu deluje sedaj že 15 let in je uravnana po vzgledu drugih takih kmetijskih šol nižje kategorije. Zaraditega se polaga tudi na Grmu velika važnost na praktično šolanje zlasti o poletnem času. Obsežen je pa tudi teoretični pouk. Iz učnega načrta je razvidno, da se poučujejo grmski učenci v dvajsetih predmetih. Največ ur je seveda odločenih za strokovni pouk, a tudi na pouk v splošno izobraževalnih predmetih se polaga vsa potrebna skrb; to je važno, ker prihajajo v zavod tudi mladeniči z zelo pomanjkljivo prvo omiko. Za obisk šole je sicer predpisana dobro dovršena ljudska šola, vendar prihajajo v zavod učenci, katerim manjka potrebne podlage za dobro razumevanje prirodopisnih in strokovnih predmetov in katerim treba na vsak način to znanje popolniti, da se usposobijo za sistematično šolanje. Ljudskošolski pouk je treba na kmetijskih šolah — in najsi bodo katerekoli vrste — na vsak način popolniti in razširiti, da dobimo bolj razumne gospodarje na deželo. Na to se je gledalo od vsega početka na grmskem zavodu in se bo najbrže gledalo tudi v bodočnosti. Zaraditega se poučujejo ondodni učenci še v slovenskem jeziku, spisju, računstvu, knjigovodstvu, v prirodoslovju in zemljepisju.

Bolj obširen je seveda pouk v strokovnih predmetih. Učenci se poučujejo namreč v vseh tistih predmetih, ki so važni za napredek kmetijstva na Kranjskem. Poučujejo se zaraditega v vinarstvu, živinoreji, poljedelstvu, sadjarstvu, vrtnarstvu, gozdarstvu, čebelarstvu in živinozdravilstvu. Za učni pripomoček v teh panogah jim rabi obsežno šolsko posestvo, ki meri v celoti 55 hektarov in obstoji iz najrazličnejših kultur in objektov.

Učni uspehi so sedanji uredbi zavoda primerni, kar svedoči najbolj to dejstvo, da je šola ves čas svojega obstanka dobro obiskovana. Učenci, ki so prišli s pravim namenom v zavod in ki so zavod dobro dovršili, se v praktičnem življenju dobro sponašajo, najsi bodo na domačem domu ali pa v službi večjih posestnikov; tako nas uče izkušnje.

Ne da se pa tajiti, da bi se na Grmu lahko dosegli še lepši uspehi, ako bi se šola preuredila tako, da bi ustrezala vsem opravičenim zahtevam. Kmetijsko šolstvo je pač nova institucija, katero treba še tuintam posameznim krajem in potrebam današnjega kmetijstva primerno popolniti. Saj se tudi po drugih takih zavodih izvršujejo reorganizacije in izkoriščajo pri tem izkušnje, ki so se pokazale v teku časa v prid ali

pa v kvar šoli. Zakaj bi se torej na Grmu ne odpravile tiste pomanjkljivosti, ki ovirajo uspešnejši napredek zavoda, saj je ta zavod za kmetijski stan cele dežele velikega pomena.

V zadnjih letih se deluje precej živahno na to, da bi se ustanovila na Kranjskem še ena kmetijska šola, in sicer na Gorenjskem. Potreba njena se utemeljuje s tem, da se grmska šola premalo ozira na razmere gorenjskih kmetovalcev, zlasti kar se tiče planinarstva in ž njim združenega mlekarstva in sivarstva.

Ako dobimo za Gorenjce posebno kmetijsko šolo, bo ta brez dvoma lahko več koristila uspešnemu napredku gorenjskega kmetijstva nego grmska šola, toda le tedaj, ako bo šola tako urejena, da se bode ozirala pri strokovnem pouku na posebne razmere in potrebe gorenjskih kmetovalcev.

Vsekakor je pa želeli, da se prej, predno se napravi gorenjska šola, izvrši preuredba grmskega zavoda, ako je potrebna, kajti nekoliko čudno bi se nam zdelo, da bi se prej osnoval že drugi kmetijski zavod na Kranjskem, predno je prvi popolnoma urejen in času primerno opravljen. Zavoda, ki je stal deželo že toliko denarja, ni prepuščati samega sebi, ampak mu treba pomagati in mu dati na roko tistih sredstev, s katerimi bo lažje napredoval in dosegel še popolnejših uspehov nego dosedaj. —

Ako naj gorenjska šola dobro uspeva in prinaša deželi tiste koristi, ki se od nje pričakujejo, potem je treba, da se šola pred vsem prav osnuje. Najprej je pogoditi namen šole, šele potem je sestaviti učni načrt.

Kakor znano, so mnenja naših veljakov in interesentov še jako različna v tem pogledu. Nekateri hočejo imeti na Gorenjskem zimsko kmetijsko šolo v zvezi s kratko časa trajajočimi praktičnimi tečaji v poletnem času, drugi se ogrevajo za letošnje praktično-teoretično šolo, nekateri interesenti ze zopet poganjajo za mlekarstvo i. t. d. i. t. d.

Vprašanje o osnovi šole naj bi se pred vsem rešilo, šele potem naj bi se poiskalo pripravno posestvo za šolske namene, saj se mora šolski objekt ravnati po namenu šole, ne pa narobe.

Ako hočemo gorenjskemu kmetu pomagati s strokovno šolo in mu podati tisto znanje, ki je potrebno za uspešnejši napredek kmetijstva v sedanjih razmerah, potem se je treba pri snovanju te šole vsekakor ozirati tudi na položaj današnjega kmetijstva, in je že v sami osnovi šole skrbeti za to, da se obisk njen kolikor mogoče olajša. Znano je, da so delavske razmere po deželi čimdalje neugodnejše zlasti v poletnem času, in da kmetski gospodarji težko pogrešajo svojih sinov, ako so v tisti starosti, ki je potrebna za obisk kmetijskih šol. Ako pošlje gospodar svojega sina v kmetijsko šolo, ne izgubi s tem le zanesljivega delavca pri hiši, ampak nastanejo mu tudi stroški za njegovo šolanje, in gmotne razmere naših gospodarjev niso take, da bi zlahka trpeli stroške za šolanje svojih sinov.

Ali bi torej ne bilo najboljšje, da bi uvaževali te razmere in ustanovili za Gorenjce res zimsko kmetijsko šolo? Po našem mnenju bi taka šola še najlažje

uspevala, ako bo dobro urejena, in bi še največ pripomogla, da se tudi na Gorenjskem povzdigne ščāsoma število bolj razumnih gospodarjev, ki bi dajali dober vzgled drugim posestnikom.

Ta zimska šola pa naj bi ne bila ustanovljena le za teorijo, kakor so navadno urejene zimske šole po drugih deželah, ampak tudi za prakso. Zaradi tega bi trebalo za njo pripravnega posestva, ki bi moralo biti v sestavi svoji kolikor mogoče tipično za razmere srednje velikega gorenjskega posestnika. Največjo važnost bi se moralo polagati v šolskem gospodarstvu na živinorejo, mlekarstvo in planinarstvo. V živinoreji in mlekarstvu bi imeli učenci v zimskem času najlepšo priliko, da se praktično izvežbajo v vseh potrebnih hlevskih in mlekarskih opravkih. Po zimi je za to največ časa in tudi najugodnejši čas. Zimski pouk je pa tudi pripraven, da si pridobijo učenci tisto znanje, ki je dandanes potrebno za izboljšanje poljedelstva in drugih gospodarskih panog. Da bi se ta pouk s prakso popolnil, prirejati bi bilo za posamezne panoge v poletnem času še posebne praktične tečaje, ki bi trajali po eden ali več tednov. Taki tečaji bi bili potrebni za sadjarstvo, planinarstvo in gozdarstvo.

Da bi se mladeniči, ki so se namenili postati sirarji, lahko temeljito izučili tudi v praktičnem sirarstvu, naj bi se na sedežu šole ustanovila mlekarska zadruga, v katero bi tudi šola kot zadružnik odajala svoje mleko, in v kateri naj bi se za to pri-glašeni mladeniči vežbali pod šolskim vodstvom za mlekarje in sirarje. Zimska kmetijska šola naj bi se torej spojila s celoletnim mlekarskim tečajem, in šola bi v tem primeru lahko ustrezala vsem zahtevam, ki se stavijo na njo. V ta tečaj naj bi se sprejemali le taki mladeniči, ki so se že praktično pečali s sirarstvom, ki poznajo torej že to stroko iz prakse in jim je treba sedaj le še dobre teoretične in praktične šole, da se usposobijo za bodoče sirarje in mlekarje. V zimskem času bi se učili ti mladeniči vseh tistih predmetov, ki so važni za bodoči njih poklic, kakor živinoreje, mlekarstva, planinarstva, kemije, računstva, spisja in knjigovodstva. Razen tega bi morali imeti še posebne ure v laboratoriju sirarnice ali pa v zimski šoli, da se temeljito priučijo svoji stroki, zlasti izdelovanju različnega sira, preiskovanju mleka itd.

Zimska kmetijska šola v zvezi s celoletnim mlekarskim tečajem bi bila sicer nova vrsta kmetijskih šol, toda prikladna za gorenjske razmere. To je pa glavna stvar, kajti kmetijska šola bodi svojemu namenu primerno urejena.

V uzorno vojeni mlekarski zadrugi bi imeli pa tudi učenci zimske kmetijske šole najlepšo priliko, seznaniti se ne le s tehniko, ampak tudi z upravo tistih zadružnih podjetij, ki so postala velevažna za gospodarski napredek naših Gorenjcev.

S tako urejeno šolo bi se lahko dosegli vsestranski uspehi, in zato bi bilo tudi delati na to, da se gorenjski zavod na ta način uredi.

Toda z vzgojevanjem samih mlekarjev in sirarjev ne bo ustrezno. Za tako vzgojo ni treba posebne šole, ampak zadostuje uzorno urejena sirarnica, v kateri naj bi dotični učitelj sirarstva, ki bi obenem

vodil sirarnico, skrbel tudi za potrebno izvežbanje dobrih sirarjev. S samimi sirarji pa, kakor rečeno, Gorenjski ne bo pomagano. Še bolj nego sirarjev je treba strokovno izšolanih gorenjskih gospodarjev.

Ako hočemo skrbeti za strokovno izobrazbo gorenjskih kmetov in delati na to, da postanejo bolj razumni v svoji stroki, potem treba tudi zanje šole, v kateri bodo lahko popolnili svojo ljudskošolsko izobrazbo in pridobili tisto znanje, ki je dandanes potrebno za uspešno kmetovanje; dobrega znanja pa jim ni treba le v kaki posamezni stroki, ampak v vseh tistih panogah, ki so velevažne za razvoj in napredek gorenjskega kmetijstva.

Kranjske deželne finance.

Spisal — r.

(Dalje.)

V prejšnjem delu tega spisa smo navedli glavne skupine deželnih potreb in jih razvrstili po gotovem redu. Sedaj nam je te skupine potreb posamezno opisati z ozirom na finančni uspeh. Govorili bomo torej v naslednjih odstavkih o deželnih potrebščinah, stroških, ki jih dotične potrebe povzročajo. Po visokosti stroškov bomo cenili obseg dotičnih potreb in tako dobimo pregled o delovanju deželnega zastopa kranjskega. Nato pa bomo obravnavali dohodke, ki so deželi v pokritje stroškov na razpolago. Na ta način pridemo do cilja, ki smo si ga stavili, t. j. spoznali bomo deželne finance ter njih razvoj in obseg, ki raste z rastočimi potrebami, rastočimi stroški.

Potrebščine, stroški, so po njih glavnih znakih, kakor smo omenili že v uvodu tega spisa, ali stalne, redne ali pa nestalne, izredne. Kakšen je razloček med tema glavnima kategorijama vseh potrebščin, smo že pojasnili. Stalnim potrebščinam pripadajo pred vsem one, katere je po dotičnih državnih ali deželnih zakonih stalno pokrivati deželi; prištevati pa jim je tudi potrebščine deželne uprave, deželnih uradov.

Le-te potrebščine upravnega stroja, t. j. uradov in drugih pripomočkov, ki jih deželni zastop potrebuje za svoje poslovanje, bi lahko imenovali potrebščine druge vrste, so pa neizogibne, kar je samo po sebi umevno.

Upravne potrebščine so vedno v gotovem razmerju k ostalim deželnim potrebščinam, t. j. potrebščinam prve vrste ali, kakor bi jih lahko imenovali, neposrednim deželnim potrebščinam. Čim več teh neposrednih potrebščin ima dežela, tem večji so tudi potrebščine upravljanja.

Pri opisovanju potrebščin se bomo ozirali na navedeno delitev potrebščin v stalne, redne in nestalne, izredne.

I. Deželni zbor.

Deželnemu zboru je odkazan v deželnem redu gotov delokrog; pred vsem mu pristoji, kakor smo že splošno v uvodu tega spisa poudarjali, zakonodajstvo v vseh deželnih zadevah, dalje v mejah splošnih zakonov uredba občinskih, cerkvenih in

šolskih stvari, uredba priprave in nastanjanja vojaštva ter končno sklepanje naredb v vseh stvareh, ki so deželi koristne in potrebne. Deželni zbor določuje tudi proračune ter presoja račune o upravljanju deželnih denarjev, oziroma o porabi dohodkov, katere je on določil v pokritje stroškov.

Ves ta delokrog deželnega zbora pa se tiče pravzaprav le sklepanja v posameznih zadevah, a ne direktnega izvrševanja. Izvrševalni in upravni organ je marveč deželni odbor in vsi temu podrejeni uradi in drugi deželni nastavljenici.

Ako govorimo torej o potrebščinah deželnega zbora, so nam v mislih le tiste potrebščine, ki jih povzroča deželni zbor, da more v zmyslu odkazanega mu delokroga redno poslovati, ko ga skliče cesar na določeni kraj in za določeni čas na posvetovanje in sklepanje. Zato tudi niso potrebe deželnega zbora direktne deželne potrebščine, nego le deželne potrebščine druge vrste.

Vse potrebščine deželnega zbora ločimo lahko v dve vrsti, osebne in stvarne. Osebne potrebščine so dijete in potnine deželnih poslancev, katerih je 36, ozir. 37 s prištetim virilistom knezoškofm ljubljanskim. Visokost te potrebščine se ravna po trajanju vsakoletnega zborovanja deželnega zbora; vendar pa znašajo dotični stroški le redkorat več nego 7.000 gld. Večja je stvarna potrebščina, ki obsega vse stroške za stvari, ki jih potrebuje deželni zbor ali njegova pisarna, in stroške za dela, ki nastajajo vsled zborovanja deželnega zbora. K stvarni potrebščini spadajo torej stroški za stenografe in strežaje, za pohištvo, kurjavo in svečavo, za nakup pisalnega in drugega pisarniškega orodja, dalje stroški za tisk posebnih poročil za deželni zbor, zlasti letnega poročila, katero mora deželni odbor vsako leto o splošnem gospodarjenju deželnemu zboru predložiti, in za tisk stenografičnih zapisnikov deželnega zbora. K stvarni potrebščini deželnega zbora spadaja končno tudi plačila uradnikom za izredna dela, potrebna za deželni zbor, in del stroškov za branje sv. maše ob vsakoletni otvoritvi deželnega zbora.*)

Vsi ti stroški so znašali prva leta sedanjega deželnega zastopstva (v letu 1860. do 1870.) približno 2.000 gld. na leto, a v poznejših letih so se polagoma zviševali; narasli so v zadnjih letih nad 10.000 gld. na leto, katerih pride večji del na stroške za tisk (od 6.500 gld. do 8.000 gld.). Skupni stroški (osebni in stvarni) za deželni zbor pa so znašali leta 1898. 19.079 gld. 30 kr.

Potrebščine deželnega zbora so stalne, ker se deželni zbor shaja v zmyslu deželnega reda navadno po enkrat na leto.

II. Splošna deželna uprava.

Poudarjali smo že, da je deželni odbor izvrševalni in upravni organ deželnega zastopstva. Kot tak izvršuje sklepe deželnega zbora ter upravlja s pomočjo podrejenih uradov deželno premoženje, deželne zaklade in zavode. Dolžnost njegova je dalje, nadzorovati občinsko upravo in upravo drugih

avtonomnih zastopov, kakor zdravstvenih in cestnih zastopov. V zadevah, spadajočih v lastno področje občin, je deželni odbor tudi zadnja instanca.

Delovanje deželnega odbora ločimo z ozirom na njegov delokrog v dve vrsti, namreč v delovanje po naročilu deželnega zbora in v delovanje, katero mu je odkazano kot samostojni administrativni oblasti. Glede delovanja prve vrste je deželni odbor deželnemu zboru odgovoren in se mora po njegovih sklepih ravnati, glede delovanja druge vrste pa je neodvisen od deželnega zbora.

Deželni odbor tvorijo: od cesarja imenovani deželni glavar kot načelnik in štirje, od deželnega zbora izvoljeni deželni poslanci, kateri se imenujejo deželni odborniki. Njih funkcijska doba preneha vsakih 6 let, ko poteče volilna doba deželnega zbora. Oni so takorekoč stalni in odgovorni funkcionarji deželnega zbora.

Deželnemu zboru so v izvrševanje njegove naloge prideleni razni uradni oddelki. Izmed njih je največji oddelek deželno knjigovodstvo, ki je administrativni računski pomočni urad deželnega odbora, obenem pa tudi računski kontrolni organ, pridelen deželnemu odboru. Drugi v sedemdesetih letih ustanovljeni posebni deželni uradi je deželna blagajnica, ki opravlja ves blagajnični posel deželnega zastopstva*) po navodilu in pod nadzorstvom deželnega odbora, oziroma deželnega knjigovodstva. Kot posebni deželni uradi poslujejo dalje še deželno tajništvo, deželni stavbinski urad in deželna pomočna pisarna. Tajništvo opravlja pravni posel, stavbinski urad tehnični posel v stavbnih, kulturnih in drugih tehničnih zadevah, deželna pomočna pisarna pa vsa druga dopolnjujoča pisarniška dela.

Potrebščine splošne deželne uprave so torej potrebščine deželnega odbora kot urada, ki obsega navedene pododdelke.

Potrebščin splošne deželne uprave je največ osebnih. K tem spadajo najprej stalne opravilne doklade deželnega glavarja in deželnih odbornikov, dalje pa stalni užitki deželnih uradnikov in služabnikov ter drugih pomočnih uradnikov. Ostale potrebščine so stvarne in obsegajo razne pisarniške potrebščine, kakor za kurjavo, za svečavo, za snaženje, za tiskovine, za pisalne priprave itd. K stvarni potrebščini pa je tudi prištevati potne stroške in dijete deželnih odbornikov in deželnih uradnikov ter nagrade, katere dobivajo deželni uslužbenci za izredna dela.

Potrebščina splošne deželne uprave je končno še strošek za deželni zakonik, katerega izdaja in ureja deželna politična oblast.

Vsa potrebščina deželne uprave je znašala v letih od 1860. do 1870. približno po 16.000 gld. do 20.000 gld. na leto ter v naslednjih letih do l. 1885. povprečno po 35.000 gld. do 40.000 gld. na leto. V poznejših letih je ta potrebščina polagoma naraščala; znašala je l. 1895. okroglih 60.000 gld., v sedanjem času pa znaša že nad 80.000 gld. na leto. V račun-

*) Blagajnični posel deželnega zastopstva kranjskega je opravljal pred ustanovitvijo deželne blagajnice c. kr. deželna plačilnica v Ljubljani. (V Dalmaciji opravlja država še sedaj blagajnični posel dežele.)

*) Del stroškov za branje te maše se pokriva iz ustanovnega zaklada grofa Sauraua. Glej opis tega zaklada.

skem sklepu deželnega zaklada za l. 1898. je izkazanih skupnih stroškov splošne deželne uprave 72.933 gld. 65 kr.

To od leta do leta rastočo potrebščino splošne deželne uprave provzroča vedno bolj in bolj raztezajoči se delokrog deželnega zastopstva, vsled česar je uradno osebje preprejano dopolnjevati.

Potrebščine splošne deželne uprave so stalne, ker je, kakor smo poudarjali že zgoraj, deželni odbor stalno deželno administrativno oblastvo.
(Dalje prih.)

Malemu obrtniku v pomoč.

(Dalje.)*

V. Prepustitev strojev obrtnim združbam.

Razstave strojev, mojstrski tečaji, obrtni potovalni pouk in druge priredbe, opisane v prejšnjih odstavkih, imajo namen, obrtnike opozoriti na prednosti porabe strojev v obrtni vršbi. Večini obrtnikov pa nedostaja denarja, da bi si oskrbeli motorje in stroje, porabne v njih obrtu. Takim obrtnikom daje c. kr. trgovinsko ministrstvo kredit na ta zanje najkoristnejši način, da jim prepušča stroje proti plačilu nabavne cene na obroke. Darila pa so izključena. Ker pa uči izkušnja, da proizvaja posamezni rokodelc izvečine tako malo, da bi se pri njih ne izplačalo postavljati dragih strojev, ne odda pospeševalni urad strojev nikdar posameznim prosilcem, ampak vedno le obrtnim združbam.

Na ta način naj bi se v obrte, ki so sicer zmožni razvoja, pa so zaostali v tehničnem oziru, uvedli času primerni proizvodjalni načini, razen tega pa se tudi obrtniki združili v gospodarsko močne združbe.

O pravni obliki teh obrtnih združb se ne dajo določiti splošno veljavni prepisi, ker sta število in kakovost prepuščenih strojev v posameznih primerih izredno različni. Za porabo šivalnega stroja za gumbnice (Knopflochnähmaschine) na primer zadošča konsorcij nekaterih krojačev, za večjo stavbnomizarsko delavnico z motornimi gonili in stroji za obdelovanje lesa pa je treba že organizacije višje stopnje, na pr. pridobitne in gospodarske zadrage. Vobče so se obnesle najboljše one obrtne združbe, ki omogočujejo skupno porabo strojev, pa obenem varujejo gospodarsko samostojnost posameznih udeležencev; to so zlasti delovne zadrage (Werkgenossenschaften). V krajih, kjer so električne naprave, je zlasti prospešna prepustitev električnih motorjev strojnim zadrugam, da jih razdele med člane, ki tako dobe motorna gonila za stroje, ki jih morebiti že imajo v svojih delavnicah.

Pogoji za prepustitev.

Za prepustitev strojev je treba vložiti prošnjo, naslovljeno na c. kr. trgovinsko ministrstvo, ki odločuje o njej na podlagi poizvedb obrtnega pospeševalnega urada in mnenja obrtnega pospeševalnega sveta.

Obrtni pospeševalni urad ima torej pri tem nalogo, poizvedovati o rentabiliteti strojne naprave, o vrednosti prosilcev, potem o izberi, postavitvi in uporabi strojev, dalje pa mu je tudi dovoljeno »prepuštitev« izvesti, nabaviti stroje, jih preizkusiti glede njih kakovosti in jih postaviti na dotičnem kraju. Uredbo večjih strojnih naprav vodi večinoma delovodja pospeševalnega urada, ki tudi obrtnike pouči v ravnanju s stroji. V mnogih primerih pokličejo tudi posamezne člane udeležene združbe na Dunaj, da jih tam pouče o uporabi tehničnih delavskih pripomočkov. Razen tega se vrše redne inšpekcije glede kupčijskega stanja podjetja, glede uporabe in stroškov strojne naprave, glede knjigovodstva in plačevanja obrokov i. dr. Pospeševalni urad pa izkuša tudi prodajo izdelkov takih zadrug razširiti na ta način, da uvaja lahko prevedne specialne predmete, da posreduje pri oddaji javnih dobav i. e.

Za prepustitev strojev veljajo naslednja načela:

a) Stroji se prepuščajo le obrtnim združbam, a ne posameznim obrtnikom.

b) Prepuščajo se samo stroji in se ne dajo prispevki za njih nakup.

c) Za prostore, v katerih naj bi se stroji postavili, imajo skrbeti prejemniki strojev sami. Po okoliščinah je treba zagotoviti lastno delavnico; pri tem morejo zlasti občine s prepustitvijo stavbišč in krajevne hranilnice z dovolitvijo stavbnih kreditov podpirati osnovo združnih delovnih naprav.

d) Stroji se prepuščajo proti brezobrestnemu poplačilu nabavnih, carinskih in postavitvenih stroškov večinoma v desetih letnih obrokih. Prvi obrok je plačati leto po začetju vršbe; v ozira vrednih izjemnih primerih se dovolijo stroji eno do treh let na posodo, predno je začetni s plačili na obroke. Transportne stroške plača c. kr. trgovinsko ministrstvo, ravno tako stroške za zavarovanje proti ognju, dokler ne preidejo stroji po plačilu vseh obrokov v last zadrage.

e) Do popolnega poplačila vseh obrokov ostanejo stroji v lasti c. kr. trgovinskega ministrstva; ministrstvo si pridržuje, da jih vzame nazaj, če bi se ne uprabljali pravilno. V takem primeru more že plačane obroke vrniti po odbitju primerne zneska za obrabo. Prosilci, ki so se jim stroji prepustili, se morajo obvezati, da bodo skrbno ravnali s stroji, jih ohranili v dobrem stanju in da bodo morebitne poškodbe takoj naznanili obrtnemu pospeševalnemu uradu c. kr. trgovinskega ministrstva na c. kr. tehnološkem obrtnem muzeju na Dunaju. Zavezati se jim je razen tega, da jamčijo za vse poškodbe, ki niso posledica redne porabe.

f) Združba, katera je dobila stroje, mora po preteku vsakega leta poročati trgovinskemu ministrstvu o uporabi strojev in mora vsak čas dovoliti, da inšpekcijski uradniki preiščejo stroje in, če treba, tudi pogledajo zadružne knjige; razen tega mora poslovno poročilo in letni račun ter prepis zapisnika občnega zbora, na katerem sta se odobrila poročilo in račun, v 14 dneh po občnem zboru predložiti v vpogled. Naznaniti ima dalje, na kakšen način je uravnana uporaba strojev, in kakšne pristojbine je plačati za uporabo (takozvani uporabni red, regulativ).

*) Glej št. 3., 4. in 8.

g) Za izpolnjevanje pogojev, navedenih pod d, e in f, jamčijo udeleženci in imajo o tem narediti notarsko ali sodno overovljeno zavezno izjavo.

Od leta 1892. je prepustilo ministrstvo 164 strankam 756 strojev in razen tega druge delovne pripomočke, kakor transmisije, orodje, i. e. v dobavni vrednosti okroglih 436.000 K. (Dalje prih.)

Trgovska in obrtniška zbornica za Kranjsko.

Trgovska in obrtniška zbornica za Kranjsko je imela dne 13. decembra 1901. l. v dvorani ljubljanskega mestnega magistrata pod predsedstvom zborničnega predsednika gospoda Josipa Kušarja javno sejo, katere so se udeležili zbornični svetniki: gg. Ivan Baumgartner, Fran Hren, Andrej Gassner, Josip Lenarčič, Karel Luckmann, Fran Omersa, Friderik Pauer, Karel Pollak, Filip Supančič, Feliks Urbanc, Jernej Žitnik.

Predsednik konstatira sklepčnost, otvori sejo in imenuje za overovatelja zapisnika: gg. Baumgartnerja in Hrena. Zapisnik prejšnje seje se brez ugovora odobri.

Predsednik naznani, da je trgovsko ministrstvo z ukazom z dne 5. oktobra 1901. l., št. 49036, potrdilo izvolitev zborničnega svetnika gospoda Frana Kollmanna za podpredsednika zbornice, in sicer za preostali del leta 1901. Nadalje je prečital predsednik odgovor generalnega ravnateljstva c. kr. priv. južne železnice na Dunaju na prošnjo, s katero je zbornica vsled samostojnega predloga zborn. svetnika Hrena prosila generalno ravnateljstvo, naj na progi Maribor-Ljubljana pridrži še nadalje mešana vlaka št. 100 in 101 v prometu in obenem ukrene, da bi prihajal mešanec št. 100 v Ljubljano pred 9. uro zvečer. V svojem odgovoru pravi generalno ravnateljstvo, da namerava na progi Dunaj-Trst sukcesivno popolnoma odpraviti mešane vlake, ki imajo vsled nakladanja in razkladanja blaga vedne zamude in se za osebni promet slabo kvalificirajo, da pa jih nadomesti s hitreje vozečimi osebnimi vlaki. Sedanji mešani vlaki se pridrže sicer v prometu, vozili pa bodo le brzovozno blago. Glede dohoda mešanega vlaka št. 100 v Ljubljano pa tudi za čas, ko se še pridrži za osebni promet, ni mogoče ukreniti, da bi prihajal pred 9. uro zvečer v Ljubljano, ker tega ne dopušča zveza med mešancem št. 100 in pa med brzovoznim tovornim vlakom, ki vozi z Dunaja do Maribora. Zbor. svetnik g. Fran Hren pripomni, da je tudi osebno interveniral pri generalnem ravnateljstvu; dejalo se mu je, da do maja l. 1902. glede prometa mešancev na progi Maribor-Ljubljana ostane še pri starem. Nadalje prebere predsednik razsodbo okrajnega glavarstva v Postojini, s katero se je mestni občini tržaški začel od 14. novembra 1901. l. podaljšalo za dobo 3 let dovoljenje, da sme za zgradbo vodovoda za mesto Trst pod gotovimi pogoji in pridržki vzeti iz potoka Bistrice vsak dan 12.000 m³ vode in zgraditi potrebne naprave za odpeljavo te vodne množine v Trst. Nato naznani predsednik, da je deželna vlada povabila

zbornico, naj se udeleži političnega obhoda, ki se ima vršiti 19. decembra l. 1901. in naslednje dneve pri Rodovinskem šumu glede projekta za vodno napravo v Radovini ob zidanju predora skozi Karavanke. Predsednik prosi zbor. svetnika gospoda Andreja Gassnerja, da zastopa zbornico. Imenovani gospod drage volje obljubi, da se udeleži političnega obhoda kot zastopnik zbornice.

Naznanila tajnikova: Na odlok trgovskega ministrstva z dne 31. oktobra 1901. l., št. 2767, s katerim je imenovano ministrstvo pozvalo zbornico, naj bi prevzela ob času ljudskega štetja izdelane evidenčne pole, jih primerjala s svojim obrtnim katastrom ter tako svoj kataster izpopolnila, je zbornica odgovorila, da se ne more odločiti za delo, ki bi sicer povzročilo ogromen trud, od katerega pa ni pričakovati primernih uspehov za obrtni kataster, ker v evidenčnih polah nabrani material po preteku enega leta po ljudski štetvi ni več zanesljiv. Vsekakor pa bi evidenčne pole ne mogle podati za obrtni kataster boljših podatkov, nego jih nudijo številni listi in odmerne razkaznice, ki se vrhutega še medsebojno kontrolirajo. — Na vprašanje okrajnega glavarstva v Krškem, ali pripada pleskanje strešnih žlebov kleparskemu ali pleskarskemu obrtu, se je zbornica izjavila, da so v pleskanje strešnih žlebov pred vsem upravičeni pleskarji, in to na podlagi svojega obrtnega lista. Pleskarji smejo pleskati ne le na novo postavljene žlebe, nego so tudi upravičeni žlebe prepleskovati. Sploh je pleskanje vsakovrstnih predmetov naravni izvor njih obrtnih pravic. V kolikor pa je pleskanje v popolno dovršitev kleparskih izdelkov potrebno, tudi kleparjem ne more biti zabranjeno, pleskati svoje izdelke. Strešni žleb je dogotovljen, kadar je popleskan, sicer bi trpel škodo vsled deževja in drugih vremenskih učinkov. Kratkoterminalno pa je kleparjem odrekati pravico, pleskati nanovo ali pa prepleskovati že pleskane žlebe, ki so izdelki drugega obrtnika. — C. kr. deželni vladi je zbornica na vprašanje, ali so pasarji na podlagi svojega obrtnega lista upravičeni, ob instalaciji električne razsvetljave na električnih svetilih izvrševati elektrotehnična dela, kakor vpeljevanje in vezanje elektrovodnih žic v svetila ter montiranje električnih svetil, izrekla mnenje, da pasarji niso upravičeni, izvrševati taka dela. Od del, ki so potrebna ob instalaciji električne razsvetljave, bi bilo označiti za elektrotehnična tista, ki zadevajo one dele električne naprave in one sestavine električnih svetil, ki so po svoji sestavi in svojem namenu neogiben pogoj, da žarnica v poedinem primeru funkcijonira, drugače povedano, ki so v direktni zvezi z razsvetljavo, ker vodijo električni tok in je končni efekt instalacije — električna luč — odvisen od teh del. Kar je drugega dela, so priveski, ki so potrebni ali za pritrjenje ali pa so odmenjeni olupšavi. Med elektrotehnična dela bi bilo pri napeljevanju električne sile po hišah šteti razpeljevanje izoliranih vodilcev po stenah, vpeljevanje elektrovodne žice v svetila, vezanje elektrovodnih žic, okove in montiranje svetil. Za taka dela nimajo pasarji potrebne spretnosti, in če bi jo imeli, teh del ne smejo izvrševati, ker § 1. ukaza trgovskega in notranjega ministrstva z dne 25. marca 1883. l., drž. zak. št. 41, določa, da je obrtno izdelo-

vanje naprav za proizvodnjanje in napeljevanje elektrike v svrhu razsvetljave, prenašanja sil ter druge obrtne in hišne uporabe in istotako obrtvalni obrat takih naprav koncesijoniran obrt. Ona dela, katera je ob instalaciji električne razsvetljave označiti za elektrotehnična, pripadajo gotovo v tisto koncesijonirano obrtno stroko, ki jo ima v mislih navedeni ministrski ukaz. Izgovor na § 37. o. r., ki govori o popolni dovršitvi obrtnih izdelkov, ne velja, ker naštetih elektrotehničnih del nikakor ni smatrati za taka, ki bi bila potrebna za popolno dovršitev samega svetila. Izdelanje svetila in njega prisposobljenje za razsvetljavo je dvoje povsem različno delo: eno spada v rokodelski obrt pasarjev, drugo pa je vezano na koncesijo. — Trgovski in obrtniški zbornici v Černovicah je zbornica na vprašanje, ali je razglednice in gratulacijske karte šteti med drobno blago, odgovorila, da po njenem mnenju prodajalcem drobnega blaga ni odrekati pravice za prodajo razglednic in pa gratulacijskih kart, tudi so doslej v okolišju zbornice prodajalci drobnine nemoteno prodajali razglednice in pa gratulacijske karte. — Zbornica je ta poročila odobrila.

Zbornični tajnik dr. Viktor M u r n i k je nato poročal o reviziji zborničnega volilnega reda. K zborničnim predlogom glede revizije zborničnega volilnega reda, sklenjenim v plenarni seji dne 19. septembra 1901. l., pripominja c. kr. trgovsko ministrstvo v ukazu z dne 30. novembra 1901. l., št. 52299, naslednje: 1.) Ne more pritrđiti določbi, po kateri naj bi pasivna volilna pravica ne bila vezana na aktivno volilno pravico v dotični sekciji; nima pa pomisleka proti predpisu, da naj imajo volilci ene sekcije v vseh kategorijah te sekcije pasivno volilno pravico. 2.) Smatra pogoje za samostojno kategorijo veletrgovine za dane. 3.) Cenzus 30 K za montansko kategorijo je previsok in naj bi se znižal na 5 K, primerno cenzu v najnižjih kategorijah trgovine in obrta. C. kr. ministrstvo pozivlje zbornico, da naj v zmislu teh pripomb izpremenjeni volilni red v 5 iztiskih predloži v potrditev. Poročevalec predlaga v imenu odsekovem, da naj se predsedstvu naroči, odzvati se temu pozivu. Sprejeto.

O podelitvi ustanov za eksportno akademijo na Dunaju je referiral zbor. svetnik g. Filip S u p a n č i č in v odsekovem imenu predlagal, da se slušatelju eksportne akademije Ludoviku Boštjančiču že lani podeljena ustanova v znesku letnih 400 K podeli tudi za tekoče šolsko l. 1901/1902, prošnji J. Hacina in Milivoja Bounčka pa odstopita deželnemu odboru kranjskemu v rešitev. Nadalje predlaga poročevalec v odsekovem imenu, da se v bodoče ustanova za eksportno akademijo podeli za ves čas studij, dokler je učni uspeh dovoljen, in se obenem pozove deželni odbor, da pritrđi tej določbi. Pri glasovanju je bil odsekov predlog soglasno sprejet.

O oddaji 18 cesarja Franca Jožefa ustanov za onemogle obrtnike in 5 cesarice Elizabete ustanov za uboge vdove kranjskih obrtnikov je poročal zbornični svetnik g. Friderik P a u e r. Oglasilo se je 35 prosilcev in 13 prosilk. Ustanove so se podelile po poročevalčevem nasvetu naslednjim prosilcem in prosilkam: Janezu Hudečku iz Ljubljane, Janezu Puhu iz Starega apna pri Turjaku, Mihaelu Tomiču iz Ljubljane, Francetu Thomasu iz Ljubljane, Mihaelu Šnelerju iz

Črnomlja, Matiji Megliču iz Loke pri Črnomlju, Janezu Črnetu iz Studena in Janezu Riedlu iz Domžal ustanove po 50 kron; Mihaelu Pajsarju iz Ljubljane, Francetu Kaminu iz Metlike, Ferdinandu Furlanu iz Ljubljane, Antonu Slovaku iz Ljubljane, Janezu Deklevi iz Vipave, Francetu Ravniku iz Bohinjske Bistrice, Urbanu Gromu iz Idrije, Janezu Rozmanu iz Kranja, Janezu Jazbecu iz Novega mesta in Francetu Kosu iz Št. Vida pri Zatičini ustanove po 20 kron; Mariji Cvetrečnik iz Ljubljane, Neži Kodelja iz Vipave, Mariji Kobetič iz Novega mesta, Neži Slovša iz Ljubljane in Heleni Leiler iz Kranjske gore ustanove po 20 kron.

O imenovanju cenzorjev pri ljubljanski filijalki avstrijsko-ogrske banke je poročal zbor. svetnik g. Andrej G a s s n e r. Od 12 cenzorjev pri ljubljanski filijalki avstrijsko-ogrske banke je potekla letos funkcijska doba gospodom Ivanu Janeschu, Francu Kollmannu, Josipu Luckmannu, Vasu Petričiču in Ferdinandu Souvanu. Poročevalec se je v odsekovem imenu izrekel za to, da se imenovani gospodi predlagajo ravnateljstvu avstrijsko-ogrske banke v zopetno imenovanje. Predlog je bil soglasno sprejet.

Zbornični adjunkt dr. Fran Windischer je poročal o tolmačenju § 6. zakona z dne 26. decembra 1893. l., drž. zak. št. 193. § 6. govori o podelitvi koncesij za stavbne obrte pod olajšanimi pogoji. Četrty odstavek tega § slove: »Koncesija se sme dati le osebam moškega spola, ki poleg izpolnitve v § 23., oddelku 1. zakona z dne 15. marca 1883. l., drž. zak. št. 39, zahtevanih splošnih pogojev izpričajo praktično usposobljenost, katero so si pridobili z vsaj štiritletno uporabo pri dotičnem obrtu.« Zbornica je to določbo tolmačila vedno tako, da v dobo »štiritletne uporabe« onih let, v katerih se je prosilec svojega obrta šele učil, ni šteti, ampak je o štiritletni uporabi govoriti šele od tedaj, ko se je prosilec obrta naučil. Do letos pri tem ni zadela na odpor. Sedaj pa se je neko okrajno glavarstvo postavilo na nasprotno stališče, da je namreč v dobo štiritletne uporabe šteti tako učna kakor pomočniška leta, ker zakon ne dela med njimi razločka. Odsek je mnenja, da že ob gramatični interpretaciji navedenega mesta sledi pravilnost njenega mnenja. Zakon o stavbnih obrtih in avstrijski obrtni zakoni sploh ločijo med učenjem ter uporabo. Vzgleđi za to: § 10. lit. b in lit. c, § 12. al. 1., 2., 3. zakona o stavbnih obrtih, nadalje zlasti § 1. al. 2. in § 14. obrtnega reda. Terminus »uporaba« (Verwendung) rabi zakonodajec konstantno v zvezi z besedo pomočnik, kar jasno priča, da se uporaba posameznika prične šele potem, ko se je svojega obrta naučil; bilo bi torej pričakovati, da bi bil za slučaj, če zakonodajec v § 6., al. 4., poslužujoč se navadnega termina uporaba, ne bi bil hotel razlikovati med učno in pomočniško dobo, poudaril, da je v dobo štiritletne uporabe šteti učna in pomočniška leta. Ker pa zakonodajec tega ni storil, tolmačiti je besedo »uporaba« v takem zmislu, ki ga ima ta terminus sicer. V ostalem pa § 6. al. 4. ne zahteva od prosilca le dokazila, da se je štiri leta pri svojem obrtu uporabljal, ampak dokazila, da si je pridobil praktične usposobljenosti z vsaj štiritletno uporabo. Kot učenec si pa praktične usposoblje-

nosti komaj more pridobiti, in to pri najboljši volji ne. Kot nedorasel mladenič pride k mojstru, ki mu daje v roko le taka dela, katera brezdvomno izvršuje lahko vsak težak; pri zidarskem obrtu na primer vajenec nosi opeko, kamenje, pripravlja pesek, malto, in ga k zidanju samemu pripuste šele pozneje. Dolžnost učenčeva je, učiti se pod vodstvom in nadzorstvom mojstra; o uporabi, ki mu daje priliko, samostojno se gibati, ni govoriti tedaj, ko se mora svojega obrta šele učiti. Kot vajenec se uvaja, uri, vadi, uči; ko ga mojster spozna za pomočnika, izreče, da je uporaben, in odslej se začne čas uporabe ali — kakor često zakon pravi — praktične uporabe, pomočniška doba. Kot pomočnik začne samostojno delati in šele kot tak mora z dokazilom o štiriletni uporabi izpričati, da si je z izvrševanjem samostojnih del pridobil v zakonu zahtevano praktično usposobljenost. Čim je iz teh izvajanj jasno, kako je umeti postavni terminus »uporaba«, je misliti na to, da § 6. zakona o stavbnih obrtih daje olajšave, da je nekak privilegium favorabile za stavbne obrtnike najnižje vrste; prav zategadelj pa ga je po splošnih juridičnih pravilih striktno interpretirati. Sicer pa bi, če bi tako tolmačili zakon kakor c. kr. okraj. glavarstvo, prišli v praksi do zaključka, da je moči koncesijo podeliti celo prosilcem, ki sploh niso bili pomočniki. Vzemimo primer, da se je učna doba dogovorila za 4 leta — kar se prav pri zidarskem obrtu, ki ima dela le v svoji sezoni, kaj lahko dogodi, — ali pa da je dogovorjeno triletno učno dobo obrtna oblast v zmislu § 99. b. o. r. za eno leto podaljšala; v takem slučaju bi imel prosilec ob nasprotnem tolmačenju zakona zadostno usposobljenost, dasi ni bil niti en dan pomočnik. Tako pa prihajamo do čudnih rezultatov prav pri zidarskem obrtu, pri katerem je pač vsaj tolike usposobljenosti želeti kot pri bornem črevljarju, ki vsaj na deželi svoj živ dan le črevlje krpa. Dočim je pri rokodelskih obrtih zahtevati takega dokaza sposobnosti, ki izpričuje vsaj dveletno učno dobo in večletno pomočniško dobo, naj bi se hotel zakonodajec pri stavbnem obrtu zadovoljiti tudi le z ucnim izpričevalom? In to pri stavbnih obrtih, ki nalagajo toliko odgovornost! Stavbni obrtniki, katerim se je izdala omejena koncesija, smejo res le staviti stavbe, ki so v krajih, za katere je izdana koncesija, navadne (ortsüblich). Če pa si predočimo, da se na Kranjskem izvzemši Ljubljano izdajajo za vse politične okraje omejene koncesije, nam je takoj jasno, da ti stavbni obrtniki ne postavljajo le mejnih zidov, hlevov, svinjakov, koč, kozolcev, ampak tudi dostojne hiše. Omejene koncesije v zmislu § 6. zakona o stavbnih obrtih se dodeljujejo pod olajšanimi pogoji. Utegnilo bi se trditi, da ob takem tolmačenju zakona, kakor si ga misli zbornica, izginejo olajšave, s tem pa zmisel in namen, ki ga ima § 6. zakona o stavbnih obrtih. Kakšen je dejanski položaj, ako tolmačimo zakon tako, da v dobo štiriletne uporabe pri dotičnem obrtu učnih let ni všteti? Vzemimo, da učna doba traja 2 leti, tej pa slede 4 pomočniška leta. Ali je s tem izginila olajšava? Ne. Kajti za popolno koncesijo je zahtevati — od prosilcev, ki imajo višje obrtne šole ali pa tehnične študije, abstrahiramo — od prosilca, da se je svojega obrta izučil, ne le učil, torej bode učna doba v poedinem

slučaju gotovo vsaj tri leta trajala, nadalje da se je v obrtu praktično izuril; ta doba praktičnega urjenja pa je določena v § 11. večkrat navedenega zakona za stavbnike in zidarje na 6 let, med tem časom morajo biti vsaj 2 leti polirji; za kamenoseke in tesarje na 5 let, od teh dve let kot polirji; za vodnjakarje na tri leta, v tem času so morali biti saj 1 leto polirji. K tem zahtevam pa prihaja obveznost, da se izkažejo z izpitom, ki ga morajo narediti pred posebno komisijo. In prav ta izpit je glavna težkoča, ker že kratek pregled predpisov, ki jih navaja za te izpite ministrski ukaz z dne 27. decembra 1893. l., drž. zak. št. 195, nas pouči, da izpit zahteva znatne sposobnosti. Morda ni odveč, ako omenimo, da je trgovska zbornica v Celovcu, ki je istega mnenja, ki ga mi zastopamo, že tudi prišla v kolizijo z obrtnim oblastvom zaradi tolmačenja § 6. odst. 4. zakona o stavbnih obrtih. Stvar pa je ondi v toliko drugačna, da je koroška deželna vlada že z razglasom z dne 10. marca 1896., drž. zak. št. 10, dokaz usposobljenosti v zmislu § 6. cit. zakona tako razložila, da je sposobnostni dokaz le tedaj donesen, če se je prosilec svojega obrta izučil in je poslej 4 leta kot pomočnik delal. Odsek sodi, da bi se ob nam nasprotnem tolmačenju zakona deželni odbor in pa deželna vlada svoj čas, ko se je dogovarjalo o tem, v katerih krajih naj se na Kranjskem izdajajo omejene koncesije za stavbne obrtnike, ne bi bila zedinila za to, da je na Kranjskem izvzemši Ljubljano po vseh političnih okrajih izdajati omejene koncesije v zmislu § 6. zakona o stavbnih obrtih (razglas deželne vlade z dne 28. decembra 1894. l., št. 16569, dež. zak. list. št. 3 iz l. 1895.); kajti taki zidarji zidajo tudi po naših mestih, in dasi izdelava navadno načrt stavbnik, je njih gibanje samostojno. Za obrtnike, ki imajo toliko odgovornost in morajo pač razpolagati z znatnimi praktičnimi izkušnjami, pač ne zadošča in ne more zadoščati doba 4 let, in naj so v tem času delali kot pomočniki ali delavci ali pa se le učili. Poročevalec je nadalje dokazoval, da govori tudi historična interpretacija za odsekovo mnenje, in končno v odsekovem imenu predlagal, da se v tem zmislu odgovori dotičnemu okrajnemu glavarstvu ter prosi deželna vlada, naj poskrbi, da bodo okrajna glavarstva ob oddaji koncesij za stavbne obrte tako postopala, kakor se je leta in leta godilo, in izdajala koncesije le onim prosilcem, ki se izkažejo s štiriletno pomočniško dobo. Na željo zbor. svetnika g. A. Gassnerja je resumiral poročevalec svoje poročilo tudi v nemškem jeziku. Pri glasovanju je bil odsekov predlog enoglasno in brez ugovora sprejet.

(Konec prih.)

Društvene vesti.

Slovensko trgovsko društvo „Merkur“ bo imelo v nedeljo, dne 26. januarja, ob 2. popoldne v društvenih prostorih v »Narodnem domu« (pritličje na levo) svoj drugi redni občni zbor. Na dnevnem redu so poročila društvenih funkcionarjev in volitve v odbor. Želeti je mnogobrojne udeležbe.

Odbor slovenskega trgovskega društva „Merkur“ vabi člane, da se v kar največjem številu udeležijo **sestanka**, ki bo v soboto, dne 18. januarja, zvečer ob 7/8 na 9 v društvenih prostorih v »Narodnem domu«. Na dnevnem redu so važni razgovori glede na društveni redni občni zbor dne 26. t. m.

Raznoterosti.

Trgovskim in obrtniškim zbornicam je bilo lani premeniti volilne rede. Izpremeniti jih je bilo treba zlasti radi novega zakona o pridobninskem davku, ker vsled njega različnosti od starega pridobninskega davka ni bilo moči postaviti namesto dosedanjih davčnih postavkov, odločilnih za volilno pravico v posameznih volilnih kategorijah, davčnih zneskov nove pridobnine, ne da bi se izdatno izpremenilo razmerje med posameznimi kategorijami. Decembra meseca je trgovsko ministrstvo razpustilo vse trgovske in obrtniške zbornice, in se imajo volitve po novih volilnih redih izvršiti v teku 3 mesecev po razpustitvi. Kranjska trgovska in obrtniška zbornica je bila razpuščena dne 30. decembra 1901., dosedanje predsedstvo pa ima poslovati do izvolitve novega po novoizvoljeni zbornici.

*

V zadnji številki smo prijavi sklepe, ki jih je storila dunajska zbornica glede ureditve dela v kaznilnicah. V naslednjem naj objavimo glavne poteze poročila o tej zadevi. Poročilo navaja najprej dotična postavna določila. § 18. kazenskega zakona pravi, da ima kazen ječe vedno biti združena z delom. S tem kratkim določilom so izčrpane vse postavne določbe o delu v kaznilnicah. Izvršitev in organizacija te določbe se je zgodila po odredbenem potu in temelji v glavnem na nekaterih ukazih pravosodnega ministrstva, ki določajo temeljna načela in obsegajo tudi precej podrobnih določil, v bistvu pa na odredbah kaznilniških upravništev, ki so podvržena nadzorstvu višjih državnih pravdnih in v zadnji inštanci pravosodnemu ministrstvu. Proti principu, da treba kaznjence prisiliti k delu, gotovo ne bo nihče mogel navesti opravičenih pomislekov, vedno bolj pa se množe pritožbe, da se s cenami kaznjenškimi delavnimi močmi podpirajo podjetniki na stroške onih, ki jim služijo prosti delavci; tudi da cenovno kaznjenško delo pritiska na plače, kar je v škodo prostim delavcem v mnogih strokah. Razen tega se čujejo tožbe, da je kaznjenško delo manj vredno, vsled česar ravno vpliva zniževalno na cene boljšega blaga. Spoznalo se je v vseh deželah, da mora delo kaznjencev imeti gospodarsko vrednost, ker le tako ima npr. vpliv na kaznjence. Tako delo tudi poprej omogoči izpuščenemu kaznjencu pošteno se preživiti, razen tega si pa med kaznijo prisluži del stroškov, ki jih ima država zanj. Glavna zahteva je torej, da najdemo delo, ki je primerno namenu kazenske izvršitve in pa ki obenem državni zaklad kolikor mogoče razbremeni. Brezpogojno pa se je ozirati tudi na koristi industrije in obrta in ni samo delati na to, da se kaznjenško delo izkorišča na najlukrativnejši način, sicer se lahko pripeti, da se obstanek gotovih obrtov stavi v nevarnost; tako pa bi se državni zaklad razbremenil na stroške gotove skupine davkoplačevalcev.

Kaznjenško delo je v raznih deželah urejeno po različnih sistemih. Po najstarejšem sistemu se gotovim podjetnikom odda vsa delavna moč kaznjencev, podjetniki pa jih morajo vzdrževati, eventualno tudi skrbeti za kaznjenške stavbe. Ta sistem je za državo najugodnejši in najpriročnejši, ni pa primeren namenu kazenske izvršitve in podpira v veliki meri posamezne podjetnike. Zategadelj se opušča čimdalje bolj. Po drugem, takozvanem akordnem sistemu je upraviteljstvo zavoda gospodar vršbe, delavci pa se rabijo v korist posameznega podjetnika. Tretji sistem je državna vršba. Zasebni podjetnik izgine tu. Zavod je podjetnik, kupuje surovino, oskrbuje orodje, dirigira produkcijo in izkorišča izdelke, prevzema naročila bodisi od zasebnikov ali javnih organov.

Na Avstrijskem imamo akordni in sistem državne vršbe. S stališča kazenske izvršitve sta oba priporočljiva, ker je pri obeh mogoča individualna razdelitev dela. S gospodarskega stališča pa ima prednost državna vršba, že radi tega, ker je izključena podpora posameznega podjetnika. Državi je mogoče opustiti kokurenciranje, se ozirati na posamezne obrtne stroke. Velja pa to pred vsem o delu znotraj kaznilnice. Ponovno pa se je poudarjalo, da naj bi se kaznjenci porabljali kolikor le mogoče izven kaznilnice, to pa pri kanalskih in cestnih delih, pri hudournikih i. e., ali pa tudi pri poljedelstvu. Za obrt bi se tako popolnoma izključila konkurenca. Obstojte pa drugi pomisleki. Pred vsem niso vsi kaznjenci sposobni za tako delo;

zunanje delo je mogoče le v gotovem času; le kaznjence, ki so storili manjše pregreške, ali pa one, ki so večidel kazni radi hudodelstev že prestali, je moči porabiti za vnanje delo. Prostemu delavcu, ki v tovarni redko vidi kos milega neba, bi se usoda kaznjencev sicer zdela zavidanja vredna. Tudi je vnanje delo mogoče le, če je večje število kaznjencev na razpolago. Izvršitev kazni in pa čast prostih delavcev zahtevata namreč, da se kaznjenci ne porabljajo skupno s prostimi delavci. Partiji kaznjencev je torej treba na posebnem mestu dati dela, to pa tudi iz ozirov na nadzorstvo. Sicer pa bi se s porabo vseh kaznjencev pri vnanjem delu delala velika konkurenca prostim delavcem, proti temu bi se ti ravno tako branili kakor v drugih ozirih sedaj obrtniki. Vendar pa je načeloma priporočati vnanje delo, dasi ne more popolnoma nadomestiti obrtnega. Gre torej le za kolikor možno veliko uporabo kaznjencev pri vnanjem delu.

V nadaljnjem podaje poročilo statistiko o uporabi kaznjencev na Nižjem Avstrijskem. Iz nje je razvidno med drugim, da prevladuje zakupna vršba režijsko, dalje da obrtno delo kaznjencev ni tako obsežno, da bi vsled tega povzročalo občutno konkurenco, pač jo povzroča vsled nižje cene kaznilniških izdelkov.

Poročilo navaja nato te-le zaključke: Četudi je priznati potrebo obrtnega dela za kaznjence, četudi so morebiti tožbe o konkurenci pretirane, tem tožbam vendar ni odrekati gotove upravičenosti. Treba je torej ustvariti organizacijo kaznjenškega dela, ki odpomore tem tožbam. Najprej je izreči željo, da se zakupna vršba kolikor moči opusti in nadomesti z lastno režijo države. Državno režijo pa bi bilo uravnati tako, da je država sama odjemalec v kar največji meri, pri čemer je samo po sebi umevno, da se vse, kar potrebujejo kaznilnice, naredi v lastni režiji. Ogibati se je udeležbe lastne režije pri javnih razpisih državnih oblastev, da se tudi tu ne pokaže kakšna neopravičena konkurenca. Če se jih pa udeleži, pa bi se ne bilo ozirati na napravne stroške, kakor se kalkulirajo v kaznilnicah, ampak kolikor mogoče na splošne tržne cene. Za nadzorstvo bi bilo pri vsakem višjem državnem pravdništvu osnovati obrtni svet, ki naj bi obstajal iz delegatov trgovskih in obrtniških zbornic in iz obrtnikov, poklicanih po vladi. Svet naj bi imel nalogo, izreči svoje mnenje o tem, kateri režijski obrati naj bi stopili na mesto zakupnih, zlasti pa katere stroke obrtnega dela bi bilo uvesti v kaznilnice in katere bi bilo opustiti. Ta svet pa naj bi bil tudi upravičen, staviti iniciativne predloge, ker so potrebne marsikdaj izpremembe. Gotove obrtne stroke, proti katerih izvrševanju v kaznilnicah svoj čas ni bilo pomisleka, morejo vsled premenjenih konsumnih razmer postati nevarne prostemu obrtu. Obrtnemu svetu mora torej biti omogočeno, da izposluje izpremembe.

*

Sibirska železnica. V Sibiriji, nekdanji deželi pregnancev, kamor je pošiljala ruska vlada hudodelce in sploh kaznjence, da so si z lastnim trudom prislužili za dobo izgnanstva svoj kruh — se je dogradila železnica, proga dalekosežnega pomena, ki bo ali pravzaprav je že izpremenila deželo trpljenja v obljubljeni deželo.

Sibirska železnica tvori vez med Atlantskim oceanom in Tihim morjem. Za zgradbo te železnice se je zavzemala ruska vlada že dolgo vrsto let. Delali so se različni načrti, dobili pa so konkretno obliko šele, ko se je dvignila ruska industrija na višjo stopinjo in ko se je dogradila transkaspijska železnica od Uzan-Ada do Merva okrog l. 1880. Šele tedaj je mogel položiti l. 1891. dne 19. maja ruski prestolni naslednik, sedanji car, temeljni kamen za zgradbo velikanskega podjetja: sibirske železnice od Mijasa do Vladivostoka. Ta načrt se je začel torej izvajati pred dobrimi desetimi leti. Toda načrt, kolikor dobro premišljen, se je moral prilagoditi razmeram časa. Ruska politika, vedno mirno in stvarno delujoča, tudi v zadnjih desetih letih ni počivala. Prišlo je do vojske med Japonci in Kitajci. Tu je Rusija uvidela, da ji nedostaja za trdno pozicijo na svojem azijskem ozemlju zadostne zveze med evropsko Rusijo in daljnimi azijskimi iztokom. Spoznala je, da odlašanje zgradbe sibirske železnice ni bilo na mestu. Uverila pa se je tudi, da načrt, ki se izvršuje, ne odgovarja popolnoma razmeram, kakršnih si kot velesila želi v Aziji. Preostajalo ji ni

drugega, nego nemudoma doseči razveljavljenje simonožeškega miru med Japonci in Kitajci, po katerem bi imela pripasti južna Mandžurija, provincija Lijajo-Tung, Japoncem, sicer bi prišli ruski interesi v Aziji v neposredno in nevarno dotiko z japonskimi. Hkratu pa je tudi predruščila načrt sibirske proge tako, da ne teče ob Mandžuriji, temveč skozi njo. To je za Rusijo velevažnega pomena in začetek daljnega uspešnega prisvajanja azijskega ozemlja.

Prvotno preko Amurja določena se je zgradila transbajkalska železnica samo do Nerčinska in Stretenska ob reki Šilki; od Kajdalova ob Šilki pa zahodno od Nerčinska je krenila proga kot vzhodnokitajska proga skozi Mandžurijo. Vzhodnokitajska proga se vije od Kajdalova čez Kajlar, Tidsihar in Karbin, južno od Hulana. Tukaj krene ena proga proti vzhodu, v smeri mest Njeza, Ningute do mesta Nikolska, postaje uzurske proge od Vladivostoka do Habarovke. V letu 1788. je sklenila Rusija pogodbo, po kateri je odstopila Kitajska Rusom za 25 let luki Port Artur in Talienswan (prekrščeno v Daljnij) s celim polotokom s pravico, da sme zgraditi novo južnomandžursko stransko progo do Port Arturja in Daljnega. Ta pa se zveže še s posebno progo s kitajsko železnico od Pekinga severnovzhodno ob obrežju do Kijajo-Tčava in od tam še dalje. Iz povedanega je jasno, da so Rusijo napotili politični nagibi, da je dala sibirski železnici drugo smer. Jasno pa je tudi, da bo ravno ta izprememba in naprava proge skozi Mandžurijo do južnih luk Tihoga morja imela za osebni in tovarni mednarodni promet neprecenljiv pomen.

Sibirski železnice deli so naslednji: proga od Čelabinska do Irkutska (3140 vrst), transbajkalska proga s stransko kajdalovsko progo (1420 vrst); uzurska proga od Vladivostoka do mesta Kabaronkska s stransko progo do Gordenkova (812 vrst), vzhodnokitajska proga od Nagadana do Pogranične (1440 vrst) in južnomandžurska od Karbina do Port Arturja (980 vrst). Skupna dolgost znaša 7792 vrst. Razdalja med Čelabinskim in Vladivostokom ter Port Arturjem znaša 5526 in 5711 vrst, med Peterburgom in Port Arturjem 8380 vrst, od Aleksandrova do Port Arturja 9220 vrst. Ako premislimo te številke, potem si kolosalnost sibirski železnice, ki je že dosedaj veljala 780 milijonov rubljev, lahko predočimo.

Z dogradbo sibirski železnice je otvorjena krajša konkurenčna pot pomorske vožnje preko Sueškega preliva ter veže vzhodno Azijo z evropsko Rusijo. Svila in čaj se bosta prevažala v Evropo sedaj po sibirski železnici, in Kitajci so te železnice tem bolj veseli, ker znašata dve tretjini izvoza iz Kitajske ravno svila in čaj, prav posebno pa še radi tega, ker bodo napravili Angležem, ki so jim dosedaj konkurirali z indijskim čajem, vsled druge zveze z Rusijo in Evropo občutno konkurenco.

Splošni velikanski pomen sibirski železnice smo že označili. Strategično so si Rusi utrdili pozicijo v Rusiji ter položili temelj nadaljnim pridobitvam v Aziji. Razen tega pa si je Rusija z zgradbo sibirski železnice postavila v kulturnem oziru spomenik, katerega se bodo še pozni rodovi spominjali, da, šele vedeli ceniti vrednost te zgradbe. Prihodnji zgodovinarji bodo šele beležili, kaj je storila ruska vlada s to železnico ne le sebi, temveč celemu svetu.

Ozemlje, ki meri 14 $\frac{1}{2}$ milijona kvadratnih kilometrov in le na njem dosedaj prišel na 1 kvadr. km komaj 1 stanovalec, je odprla Rusija svetovnemu prometu. Dostopne je storila vse ogromne naravne zaklade človeku v užitek ter odprla že takorekoč z ljudmi prenapolnjenemu svetu novo razsežno zemljo, kjer bodo imeli milijoni in milijoni neizčrpen vir zasluzka. Prenehalo bode izseljevanje v že dobro obljudeno Ameriko, kjer je treba že pridno delati, ako naj se delavec dostojno preživi. Od leta 1893.—1900. se je naselilo tam že približno 1.200.000 ljudi, ki z energijo delajo v vsakovrstnih, dotlej še nerazvitih produktivnih strokah. Železnica omogočuje transport v kraje, kjer je produkte možno spraviti v denar, ki delo resnično poplača. Omeniti je v tem oziru živinorejo, poljedelstvo, razna industrijska podjetja. Mlekarnstvo se čudovito hitro razširja; pšenica, ki je prej kvečjemu prišla do Urala, se izvaja danes mnogo dalje v evropsko Rusijo, v vzhodno Sibirijo ter v inozemstvo. Premogokopi, mlini, tovarne za maslo, tovarne za sladkor i. dr. rastejo kakor gobe po dežju. Snujejo se vsakojake družbe v to ali ono podjetje, skratka: v Sibiriji nastaja

življenje, kakor da se je iz tisočletnega spanja prebudila deveta dežela.

Umevno je, da bo za velikansko podjetje treba ogromnega prometa, ako naj se izplačuje, oziroma glavnicam amortizuje. V to svrhu bi morali znašati letni dohodki vsaj 80 milijonov rubljev. No, do tega tako hitro ne pride, ako pomislimo, da danes niti četrtno tega ne znaša. V začetku bo igral poštni promet eno večjih ulog. Ta pa stroškov po sedanjem proračunu ne pokrije, zato pa mislijo napraviti poseben poštni tarif. Glede osebnega prometa bodi omenjeno, da bo osebni vlak vozil od Moskve v Port Artur 8 $\frac{1}{2}$ do 20 dni, kakršna bode ravno hitrost osebnih vlakov. Vsekakor pa bode ista pot skrajšana najmanj za dve tretjini proti pomorski. S sibirsko železnico je Rusija nastopila v kulturnem oziru novo pot in brezdvomno bode skrbela, da stavljeni si nalogi ne bode le posvetila pozornosti v toliko, kolikor je potrebuje sedanja zgradba, temveč bo stremila za kar najboljšo popolnitvijo, gradnjo raznih zvez itd. ter s tem svetu pokazala iznova, kako upravičeno je ime -- barbarska Rusija!

K. M.

„Hrvatski Trgovački List“, ki ga izdaja hrvaško trgovsko društvo »Merkur« v Zagrebu, bo počeniši z novim letom izhajal vsako nedeljo. Urejuje ga g. V. pl. Dorotka. List prinaša obilo poučnega in zanimivega gradiva o raznih trgovskih stvareh, razpravlja razna trgovska pravna vprašanja, obvešča o stanju trgovine v krajih, ki zanimajo s trgovskega stališča, prijavlja tržne cene i. dr. Priporočamo ga slovenskemu trgovskemu svetu. Stane na leto 8 K in se naroča pri Hrv. trg. društvu »Merkur« v Zagrebu, Marije Valerije ulica št. 2.

Milijonar.

Naš Jurček si zaradi nesrečne ljubezni ni raztrgal nalašč nobene obleke niti si ni pulil las, kakor so to delali junaki v starih boljših časih. Vendar so ga večkrat grizli spomini, on pa nohtove. Ali tudi to ni trajalo dolgo.

Komaj se je bila namreč »gospa« Fanči, nezvesta vrtavka, nekoliko privadila nadlogam zakonske sreče, ko je hinavski želodčni rak s prijaznim sodelovanjem dveh obrajtanih tržaških homeopatov prestrigel Jurčkovi teti nit njenega dolgočasnega življenja.

Prijetno presunjeni nečak je naredil poparjen obraz, podaril svoj rdeči komat Francetu, si zavezal črno ovratnico in se veselo odpeljal na kraj žalosti.

Ko sva drugo jutro s Čivkom odpirala prodajalnico, je že čakala stare Zamigalova Jera pred pragom.

»Kaj pa kaj gospod Juri?« je precej vprašala Čivka. »Koliko bo dobil po tržaški teti? Kaj kaj veste?«

»Eno hišico v Trstu...« je odgovarjal Čivko in tolkel s ključem po levi dlani.

»Eno hišico!« je ponavljala Zamigalova kakor učenec, ki se uči nalogo.

»Eno hišico,« je nadaljeval Čivko, »ki je med dvojčkoma vredna najmanj trideset tisoč goldinarjev.«

»Tri-de-set ti-soč, jemnasta vendar! To mora biti pa že lepa hišica! Kaj pa kaj drobiža tudi?«

»Drobiža pa cel milijon.«

»Mi-li-jon! Bog nas varuj in sveta mamka božja!« se je zavzela Jera in stopila korak nazaj. »Ali je pa to tudi res?«

»Milijon!« je poudarjal Čivko odločno. »Nobenega groša manj pa nobenega groša več! Ne verjamete, prijateljica? — No, sicer se včasih malo pokadim, to, je res. Zakaj bi se pa tudi ne, če sem pod takim planetom rojen, da se brez težave zlažem trikrat, preden zapoje izpočit petelin komaj dvakrat. Vendar danes nisem vzela nič izpod pazduhe; in vam se sploh nisem legal nikdar. Pa ga vprašajte njega samega, kadar se vrne naš bogatin, naš milijonar.«

»Pa vendar!« se je branila. »Milijon! Koliko je neki to približno?«

»Nič približno. Mi smo natančni ljudje! Milijon, veste, to je deset kupčkov, in vsak teh kupčkov je vreden stotisoč. Ne smem vam pa pozabiti pristaviti, da so Jurjevi kupčki vsak po stotisoč krajcarjev. Podedoval bo torej desetstotisoč ali milijon krajcarjev, to je desetstotisoč goldinarjev, vidite, in temu pri nas pravimo mali ali kurji milijon. No, jaz bi bil zasedaj veseli tudi takega milijončka.«

»Saj bi ga bila jaz tudi! Hm, hm... Zdaj mi pa dajte za krajcar šivank. Skoraj bi bila pozabila čemu sem pravzaprav prišla!«

S čudno požrtvovalnostjo je hitela Zamigalova Jera oznanjat sorodnicam, prijateljicam in znankam, da bo podedoval Kolaričev komi v Trstu velikansko palačo, denarja pa kar cele kupe, ki ga niti ne štejejo, ampak merijo kar po mernikih. Vsega skupaj da ga je male sorte milijon. Prijateljice so razširjale novico in pridevale palači Zamigalove Jere vsaka še po eno večje poslopje ali pa po dve manjši hiši svoje lastne iznajdbe v Ljubljani.

Tako je raslo premoženje srečnega Jurčka od ure do ure, in ž njim je rasel tudi njegov ugled.

Ko se je Jurček vračal, se je prikazala ob okencih marsikatera glava, glavica in glavača. Vse je zijalo vanj in za njim kakor za velikim grofom. Eleganten je bil pa res in ves nov, kakor bi bil ravnokar skočil iz škatlice. Na pragu gostilnice »Pri žejni žabi« ga je čakal trehast krčmar Kobalj in mu prezentiral že oddaleč. Blizu naše prodajalnice sta ga srečala veleposestnik pl. Molot s svojim zlobnim obrazom in mali sodni pristav Palček. Radoveden sem bil, kako se bo vedel ošabni gospod Molot, ki je bil doslej Jurčkovim pohlevnim prikloonom odzdravljalec s tem, da se je pošlatel nekje na sencu. Ali čuda! Danes je prijel gospod pl. Molot za klobuk, ga resnično privzdignil s pomadiranih osivelih las, mu privoščil nekaj sveže majnikove sapice, ki je pihljala z veličastnih gorenjskih planin, in pozdravil Jurčka na ves glas: »Servus, Freunderl!«

V štacuni pa se je šele prav pokazala veljava starega pregovora, ki pravi, da se ljudje ne ogibajo radi srečnega človeka.

Naša prodajalnica je prevzela prevesno večino vseh kupcev drugima dvema, ki sta bili še v mestecu. Vsa dekleta so hodila le k nam, oziroma k veselemu dediču. Nekateri z lepimi, zdravimi zobmi so se smejale še sladkeje nego prej in upogibale glavice nazaj; druge so iz tehtnega vzroka nabirale ustne še ože nego prej; vse pa so migomigale še drobneje z nožicami, da bi očarale čudnega Jurčka, ki je dobil toliko tisoč, ne da bi bil mignil z mazincem. Pa ne le v prodajalnici, tudi drugod so mu nastavljale nedolžne

device in pametne vdove limanice. In kakor so nedavno ljudje hvalili Fanči, da je odslovila ljubčka, tako so se ji zdaj smejali, češ, naj bi bila vihra potrpežljiva vsaj še en mesec ali pa dva! Kaj se je moralo goditi zdaj v njeni duši? Čivko je trdil, da je zagnalo mlado »gospo« kar znak, ko je izvedela o Jurčkovih dediščini, da se pa telesno ni poškodovala čisto nič, ker je padla na svojo »pariško blazinico«.

Izmed vseh pa se je za Jurčka najbolj potegovalo dvoje gospodičen: Kudoševa Maksimiljana in Dora pl. Molotova.

Gospodična Maksimiljana je bila edina in bržkone samo zaradi tega jako razvajena hčerka našega najbližjega tekmeča, starikavega Kudoša. Po starših je imela pričakovati desetstotisoč goldinarjev dote, torej kurji milijon, kakor bi rekel Čivko. Kudoševa prodajalnica je bila takoj nasproti naše onostran ceste. Od mize, ki smo imeli na njej sir pod steklenim zvonom, jo je mogel občudovati Jurček vsak dan, kako se je z nerodnimi skoki lovila okolo starega kužka. Maksimiljanica je mislila, da se ji vse to poda posebno lepo, pa se je motila. Bila je ravno tako dolga kakor njeno ime, zato ji ni marala nobena gracija biti za botro. Odkar je slišala o Jurčkovem bogastvu, je privlekla na vrt večkrat različne preproge, odeje, obleke in kaj takega pa iztepala na vse pretege prah iz njih, da bi se pokazala bodočo delavno gospodinjo. Gospod Kudoš, pravi patron počasnosti in odurnosti, jo je klical »Maksi«, ker mu je bilo celo ime predolgo; mati pa, nervozna in za vsako malenkost razburjena gospa, jo je imenovala »Miljana«. In tako je ostala Maksimiljana naposled vendarle cela. Občudoval jo je najzvesteje melanholski učitelj Sapa, pa tako platonsko, da je to komaj sam zase dobro vedel.

Njena tekmovalka Dora, za spoznanje manjša, pa pravilnejše rasti, je bila že dokaj stara lilija. Od zadolženega papana ni imela pričakovati nobene druge dote nego klavir in pa očetovski blagoslov. Trideset parov nogavic si je napletla sama. To je bilo pa tudi vse. Gospod pl. Molot je sicer imel svoje dni lepo premoženje, pa je vse pognal s svojo bahavostjo in s svojo beraško nobleso. Ker so Molotovi stanovali v stranski uličici, je obiskala Dora večkrat Maksimiljano in se z vrta ali pred hišo ponujala Jurčku. Včasih je privedla s sabo tudi svojo mlajšo in debelejšo sestro Cici, ki je gnala ljubezen z nekim farmacevtom, akoprav je dobro vedela, da iz te moke ne bo potice ne hlebca.

Obema je bilo znano, da ostane Jurček tukaj še do jeseni, da odide potem v Trst in začne tam kupčevati na svoje ime. Treba je bilo torej čas dobro porabiti.

Najprva se je lotila našega milijonarja živahna Dora. Gospod pl. Molot je jel zahajati k »Žejni žabi«. Tam je sedel Jurček z drugo gospodo pri eni mizi, odkar je užival dostojanstvo hišnega posestnika. Veseljaški živinozdravnik je pil ž njim bratovščino, in tudi nobeden drugih se ni branil občevanja ž njim. Posebno ga je odlikoval zadolženi veleposestnik in ga povabil precej prvi teden za prihodnjo nedeljo na šah. Jurček je šel tja, pa ni videl nobenega šaha. Gospod pl. Molot se je bil moral nenadoma odpeljati

v Ljubljano. Gospo mamico je bolela glava. Cici je pisala v svoji sobici zaljubljeno pismo in svarila svojega nestanovitnega farmacevta, naj nikar preveč ne gleda za graškimi nemškutami, in mu svetovala, naj si pomaga v trenutkih izkušnjave ž njeno fotografijo, kakor ve in zna... (To pisemce mi je pokazal lahko-miselni ljubček pozneje sam.) Dražestna Dora in nerodni Jurček sta bila torej sama. In če povabljeni junak ni bil pravi grgarski osel, je moral spoznati, da so mu vrata ljubezni na stežaj odprta, in mogel zvedeti, po čem so poljubčki. Gospodična pl. Molot je bila čisto domača ž njim. Vendar mu ni razkazovala svojih tridesetih parov nogavic, ampak različne albume, v katerih ni bilo samo jare gospode cvetu, temveč tudi nekaj grofičkov, barončkov in manj modrokrvnih plemenitažkov. Nato je igrala na klavirju in začela učiti Jurčka polko, ki jo igrajo pravi umetniki le z obema kazalcema.

Komaj je to izvedela Maksimiljana, že je naprosila papana, naj povabi Jurčka drugo nedeljo na obed. Milijonar je šel tudi h Kudoševim. In rekla mu je Maksimiljana, da zna tisto polko za dva prsta že vsaka hišna. Kaj več pa menda Jurček ni hotel povedati Čivku, ali pa Čivko meni ne.

Kmalu pa so izdali neugnani jeziki, da tiči milijonar pri Kudeševih. Štiridesettisoč v nevarnosti! In kar brž brž sta se preoblekli Dora pa Cici in hiteli k Maksimiljani. Ta jih je pozdravila z velikim krikom, kakor da bi ju ne bila videla že devet hrvaških let. In Maksimiljana je poljubila obe sovražnici, vsako dvakrat, in ustne so bile troje, poljubi pa so bili štirje. Zato se je vse to Jurčku po pravici zdelo čudno, že zaradi tega, ker je bil navajen misliti, da je dvakrat tri šest, ne pa štiri.

Tako sta nadaljevali hudi tekmovalki. Kadar je bil Jurček pri Molotovih, je prismukala Maksimiljana k Dori; kadar je bil pa pri Kudoševih, je pridrobnela Dora k Maksimiljani. In čimdalje lepše sta se poljubljali in čimdalje grše sta se sovražili Dorica in pa Maksimiljanica.

Vnel se je brezobziren boj za štiri kurje milijone. Nobena jih ni hotela prepustiti drugi.

Vsaka je imela svoje pristaše, za katere pa menda ni vedela. Nekateri so privoščili Jurčka edinole Maksimiljani. To so bili tisti, ki so mislili ali se vsaj trudili misliti logično. Maksimiljana, so ugibali, dobi po očetu prodajalnico. Jurčku je treba samo preko ceste, pa je štacunar, in lepi denarci ostanejo v mestecu. Drugi pa so se rajši vdajali simpatiji nego »logiki« in so rekli, da mora Jurček na vsak način vzeti Doro. Stari Kudoš se je bil namreč marsikomu zameril s svojo odurnostjo v štacuni in skopostjo v družbi, njegova hčerka pa s tem, da je rada zabavljala malomestnemu življenju in oponašala velikomestne dame. Priliznjena Dora jim je bila ljubša.

Tako se je delilo mestece zaradi Jurčka v dva sovražna tabora. Kadar jim je bilo dolgčas, so se ljudje strastno prepirali, katera bo zmagala, in dve stari prismodi sta se nekega dne celo stepli in opraskali do krvavega. Ali niti Dora niti Maksimiljana ni napredovala za nobeno ped.

V tem je prišla poslednja nedelja, ki jo je imel preživeti Jurček še kot pomočnik. Gospod Kolarič je

povabil njemu na čast vso gospodo na »Podrtino«, kjer je imel nekaj sveta blizu romantičnih razvalin starega gradu.

Bilo je krasno jesensko popoldne. France in jaz sva nosila v košarah mrzlih puranov, telečje pečenke in kruha proti Podrtini. Vino in vse drugo je bilo že gori. Čivko je ostal doma, jaz pa sem se pošteno potil. Naposled sem sredi pota zaostal za Francetom. Kmalu sem zaslišal za sabo Jurčka in — Doro. Bila sta drugim daleč naprej.

Dora je govorila po svoji navadi glasno in hitro. Mene se ni ženirala. Bržkone je bila preverjena, da ne razumem nemškega. Jurčku je bilo pa menda vseeno, če jaz kaj slišim ali ne.

»Ah, ta Maksimiljana, to vam povem,« je hitela, da je beseda pobijala besedo. »Cel otrok je še! Danes ima že zopet pol Kalifornije na sebi. V ušesih uhan; okolo vratu zavrtnico s križcem; po prsih in okolo pasu verižico in uro; nad levo rokavico zapestnico; desno rokavico je slekla, in na tej roki štiri prstane! Ali niste videli? Eden teh prstanov ji je preširok; da se ji ne zmuza s prstka, ga je ovila proti dlani z nitko. Moja mama pravi, da niti za omožene dame ni okusno, ako nosijo toliko zlatnine na sebi. Ah, Maksimiljana pa okus! Le pogledajte jo, kako je oblečena! Okolo pasu in za pazduho polno čudnih gub! In koliko izdaje njen papa samo za bluže! Vsakih štirinajst dni ima novo, pa ne poda se ji nobena. Pa kakšna dolga krila nosi ta otrok! Komaj je dobro sedemnajst let stara, pa bi že rada igrala ulogo dovršene dame. Hahaha! Ne zna vam na božjem svetu nič, niti nemškega, slovenskega pa še manj. Kako bi se morala vesti v boljši družbi, o tem nima niti pojma. Povsod se rine v ospredje in misli, da tiči vsa umetnost konverzacije v tem, če človek prav mnogo klepeta in se smeja. V kuhinjo hodi le smetano lizat. In da bi bila bledejša in zanimivejša, jé limone in se sili z jesihom. Takale je, vidite, nič ne zna, niti prav hoditi, pa vendar že vse komandira doma. Kako osorna je z materjo, ki reva nosi same stare cape, da bi bilo hčerko videti tem lepšo. Ali kadar pride tujec v hišo, takrat je precej drugačna. Hitro leti v zadnjo sobo pred ogledalo in si drgne brezbarvna lica tako dolgo, da je zadosti podobna cvetočemu angelu, se vrne pozdravit prihodnika, se smehlja, kakor se je naučila pred zrcalom, in kar gruli od gostoljubnosti in se taja od prijaznosti... Toda, da ne porečete, da sodim pristransko, jo moram tudi pohvaliti, Maksimiljana ljubi glasbo. Odkar igra klavir, ni nobene podgane več v hiši njenega očeta. Toda, čudno se vam bode zdelo, da vam toliko pripovedujem...«

Slišal sem dosti, pa malo novega. Čudil sem se pa, da je Jurček molčal venomer. Da bi bil prej na vrhu, sem krenil po strmi bližnjici navkreber. Nedaleč od Podrtine sem legel truden in lačen za hrast v senco. Tam sem užival kos narezane pečenke, žemljo in krasni razgled. Ravnokar sem se hotel zopet vzdigniti, ko zagledam oddaleč Jurčka in — Maksimiljano. Posrečilo se ji je torej, da je prevzela Dori kavalirja vsaj proti koncu pota. Tri korake od mene sta se ustavila pred hrastom, ki sem ležal za njim.

»Ah, kako krasen je ta razgled!« je začela Maksimiljana. »Pa kaj sem vas že hotela vprašati? Kako ste se kaj zabavali z Doro? O čem sta govorila, ako smem vedeti?«

»O različnem«, je odgovoril Jurček. »O obleki, o okusu, o umetnosti, o glasbi in o podganah.«

»Bežite no!« se je smejala Maksimiljana. »Ah, ta Dorica, ta Dorica, ta je prava ptičica! Sedemindvajset let je že stara, pa še zmeraj nosi taka kratka krilca, da bi se zdela ljudem mlajša. In kako neusmiljeno je danes zažeta črez pas! Čuditi se moram, da sploh še more sopsti! Ali ste opazili — niti enega samega prstančka nima na roki! Vso zlatnino so zastavili, vso! Drugega nima elegantnega kakor pahljačo. To pa sem ji posodila jaz . . . Torej o takih stvareh sta se menila! O umetnosti! O — Dora misli, da vse ve in vse zna. Preverjena je, da je najlepša in najpametnejša. Kakšen valček in kakšno polko zmaga že še, no, kaj težjega pa nikakor ne. Kaj bo torej govorila o glasbi! O podganah naj pa le predava, o podganah, saj jih imajo vse polno pri Molotovih . . .«

Maksimiljana ni govorila tako urno kakor Dora. Večkrat je zastala in vprašujoče pogledala kavalirja. In zopet sem se čudil, da je Jurček molčal tako modro.

Tedaj se je bližal glasni živinozdravnik z Doro in Cici. Zadaj sem slišal še druge, med njimi gospoda Kolariča. Požuril sem se torej, da sem prišel gori k Francetu in mu oddal košaro.

Zdaj sem bil prost in sem se nemudoma vrnil k Čivku, ki me je čakal na trgu. Šla sva se skupaj izprehajati. V kratkem sem mu povedal svoje novosti.

»No, Čivko, kaj misliš,« sem ga vprašal naposled, »katero vzame?«

»Nobene.«

»Kako moreš to vedeti tako gotovo?«

»Jurček je star šele štiriindvajset let,« je dejal Čivko mirno. »Teti pa je moral obljubiti, da se ne oženi pred svojim tridesetim letom; le s tem pogojem dobi premoženje po njeni smrti. To mi je povedal letos po novem letu, pa samo meni, nekoč, ko je bil kebrast. Teta je bržkone spoznala, da se nečak nikdar ne bo odlikoval z uma svetlim pipcem. Vendar pa je dobra duša mislila, da bo do tridesetega leta srečala tudi Jurčka vsaj prava pamet.«

Rado Murnik.

Izpremembe v trgovinskih in združnih registrih na Kranjskem.

(Od 1. decembra 1901 do 1. januarja 1902.)

Pri c. kr. deželnem kot trgovinskem sodišču v Ljubljani se je v trgovinskem registru izvršil vpis naslednjih tvrdk:

1.) »G. Pikel«, trgovina s specerijskim in kolonijalnim blagom, z železnino in steklom v Postojini. Imetnik tvrdke je Gregor Pikel, trgovec v Postojini.

2.) »Franc Premrov«, trgovina z lesom in mešanim blagom v Martinjaku pri Cerknici. Imetnik tvrdke je Franc Premrov, trgovec in posestnik v Martinjaku.

V združnem registru se je izvršil vpis tvrdke: »Gospodarsko in konsumno društvo pri sv. Mihelu, reg. zadruga z omejeno zavezo.«

Pri c. kr. okrožnem kot trgovinskem sodišču v Novem mestu se je izvršil v trgovinskem registru vpis tvrdke: »Josip Šterk«, trgovina z mešanim blagom v Predgradu.

Tržno poročilo in tržne cene.

V zadnjem poročilu smo rekli, da pšenica sicer nima naravnih pogojev, da bi se mogla bogsigavedi kako dražiti, da pa so vendar okolnosti take, da jo utegnejo dvigniti na nekoliko višjo ceno. To se je tudi uresničilo, in zdaj se cena stalno povišuje.

Nizki oktobrski kurzi so danes že znatno prekoračeni, in kakor smo takrat trdili, da tedanja nizka cena ni bila primerna razmeram, prav tako ni opravičena današnja haussešpekulacija. V obeh primerih je igrala, oziroma igra Amerika dokajšnjo ulogo, dasi Amerika prvotno prav neznatno ali skoro nič ne vpliva na evropski trg. To dokazuje dejstvo, da sedaj v Evropo plavajoča pšenica ne le nič ne pritiska na evropske cene, temveč je celo sama od dne do dne dražja. Naš trg se ravna večinoma po domačih okolnostih, ki ravnajo tendenco. V rokah kupcev danes ni mnogo blaga, dobava pa je težavna vzlic temu, da je blaga pri kmetih po deželi še precej, dočim veleposestniki niso nič kaj voljni svojih zalog izprazniti, ker zadovoljni ob svoji dosedanji srečni špekulaciji — špekulirajo še dalje. Mlini pa kupujejo pšenico celo nad svojo potrebo. Ob teh razmerah se cena dviga, ker so ponudbe majhne, nakupi pa razmeroma veliki.

S pšenico vred se dvigujejo cene tudi moki, čeprav ni ravno preživahne kupčije. Prodaja se še vedno na daljše termine glede na kalkul, da se bode to vsekakor izplačalo. Bodisi da bodo vedno višje pšenične cene provzročile večje dovoze — potem bode mogoče ceneje kupiti — bodisi da blaga ne bode poceni dobiti — potem pa so sedanji nakupi pšenice vendar še ugodni. Tako se torej dogaja, da borze drže nekoliko časa pšenico drago, potem nekoliko časa mirujejo, zatem pa zopet dvigajo cene. Znano je namreč, da se mlini, ako potrebujejo blaga, vdajo tudi višjim cenam, ker morajo imeti pšenico; kadar pa je ne rabijo, pa je tudi redukcija cen brezuspešna. Raditega je kupčija živahna, in prodajalec kakor kupec se danes počutita dobro.

Nasprotno pa koruza ne more več kvišku; sicer smo pa že prišli do cene, ki je očitno mnogo nad normalno ceno. Zadovoljiti pa se bodo morali kupci eventualno tudi še z nekoliko večjo ceno, kajti koruza bo težko še kedaj imela tisto nizko ceno, katere smo bili do ne predavnih časov vajeni. Eksportni tarif za koruzo je sicer znižan, to pa ne bode oviralo, da bi se koruza v prihodnjih mesecih spričo velike porabe vendarle ne podražila, kajti ako res primanjkuje blaga, potem mora cena rasti, čim se zaloge krčijo.

Žitne cene na Dunaju za 50 kil.

Pšenica 76 kil za prompt	K 9.80
» » » » spomlad	» 9.49
rž za spomlad	» 7.88
koruza za maj-junij	» 5.77
oves za spomlad	» 7.80

Žitne cene v Budim - Pešti za 50 kil.

Pšenica 76 kil za prompt	K 9.25
» » » » spomlad	» 9.26
rž za prompt	» 7.25
» » spomlad	» 7.56
koruza za prompt	» 4.80
» » maj	» 5.45
oves za prompt	» 7.50
» » spomlad	» 7.50

Žitne cene v Sisku za 50 kil.

Pšenica	K	8.20—8.30
bosenski oves	»	7.25—7.35
sremski oves	»	7.40—7.50
činkvantin	»	7. —7.10
koruza stara	»	6.05—6.10
» nova	»	5.25—5.30

Za nekatere kraje kaže kupiti koruzo in činkvantin kakor sploh drugo žito v Barču, dasi so cene v Barču pri višji voznini za 10 h nižje od cen, ki veljajo za Sisek.

Cene mlevskim pridelkom.

Vinko Majdič v Kranju.

0	1	2	3	4	5	6	6½	7	7½	8
29.80,	29.30,	28.80,	28.30,	27.30,	25.80,	24.20,	22.80,	21.30,	19.—,	11.50

Otrobi

debeli drobni

11.—, 10.50.

Cene za 100 kg, postavljeno v Kranj.

Peter Majdič v Celju.

0	1	2	3	4	5	6	6½	7	7B
29.50,	29.—,	28.50,	28.—,	27.30,	26.50,	25.30,	24.30,	22.50,	11.50

Otrobi

debeli drobni

10.80 10.—

Cene za 100 kg, postavljeno v Celje.

Cene kolonijalnemu in drugemu blagu.

Sladkor, raffinate 1 ^a	K	87.50—88.—
sladkor rezani 1 ^a	»	89.50—90.—

za 100 kil, postavljeno v Ljubljano.

Petrolej gališki Standart White	K	33.—33½.
» pravi ruski	»	35.—35½.

za 100 kil s sodom vred, postavljeno v Ljubljano, za cel vagon.

Kava Santos Superior	K	54.—
» Good Average	»	47.—
» Regular	»	46.—
» iz Zah. Indije po kvaliteti do	»	145.—
» Guatemala do	»	128.—
» Portorico do	»	90.—
» Rio Lavé do	»	80.—
» Java rumena do	»	120.—

za 50 kil, postavljeno v Trst.

Ažija za mesec januar 19½ v zlatu.

Riž Rangoon	K	19.— do 29.—
» Bassein	»	20.— » 29.—
» Moulmein	»	20.— » 32.—
Riž Arracan	»	19.— » 26.—
» Japan	»	37.— » 38.—
» Glacé laški	»	43.— » 54.—

za 100 kil, postavljeno v Trst.

Slive bosenske, uzančne	K	— do —
» » po 125 komadov	»	15.— » 15½
» » » 115 »	»	17.— » 17.20
» » » 95 »	»	18.— » 18.50
» » » 80 »	»	20.25 » 20.75

za 50 kil, postavljeno v Ljubljano.

Svinjska mast	K	54.50 do 56.—
Slanina štiridelna	»	40.50 » 41.—

za 50 kg, postavljeno v Budim-Pešto.

Jedilno olje, leško K 84.— do 86.— za 100 kil — franko sod — postavljeno v Trst.

Ripsovo olje 83 K do 84.50 za 100 kil, postavljeno v Ljubljano
V kolonijalnemu blagu so cene zelo napete, tendenca se dviga vidno.

Uvod v narodno gospodarstvo.

Priredil

po Maurice Blocku Vekoslav Kukovec.

Cena: 1 K, po pošti 10 h več.

Knjiga se dobiva pri L. Schwentnerju v Ljubljani in M. Neratu, ravnatelju v Mariboru, Kokoschineggstrasse.

Dolžnost

vsake rodoljubne hiše je, da poskusi in vedno rabi le

kavno primes

v prid

„Družbe sv. Cirila in Metoda“

ter tudi vse druge

cikorijske izdelke

samo iz domače

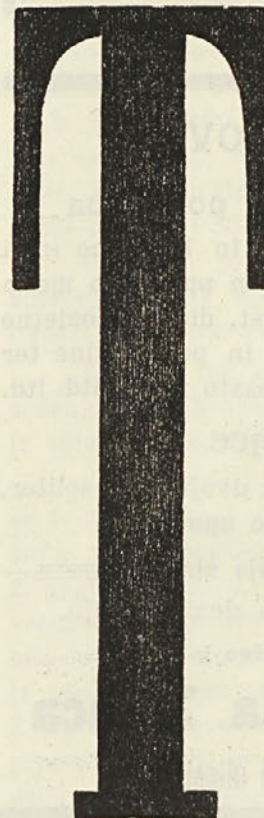
„Prve jugoslovanske tovarne za kavne surogate v Ljubljani“.

Na debelo.

Na drobno.

ovarna papirnih izdelkov priporoča zlasti papirne vrečice iz najmočnejšega papirja, ovojni papir vseh vrst, pisemski, konceptni, pergamentni papir i. t. d. po konkurenčnih cenah.

Edina domača izdelovalnica trgovskih poslovnih in kopirnih knjig po najnovešem sistemu.

Edini lastnik in iznajditelj novega patenta trgovskih knjig. Ta iznajdba je po strokovnjaški oceni za vsakega trgovca, uradnika, za pisarne i. t. d. najvažnejšega pomena.

Zavod za črtanje papirja.

Obenem priporočam svojo bogato zalogo vseh drugih pisalnih in risalnih predmetov po najnižji ceni.

Jos. Petrič v Ljubljani.

Novo za trgovce!
Redilni praški za prasiče.

Izdelek dr. pl. Trnkóczyja. 1 zavitek 50 h; pri naročilu 15 zavitkov 40 % popusta ob gotovem plačilu.

Prodaja prosta in z dobičkom.

Založnik: lekarnar plem. Trnkóczy v Ljubljani.

Važno za trgovce!

Najboljša in najcenejša postrežba

za drogve, vsakovrstna zelišča in korenine (tudi po Kneippu), ribje olje, redilno in posipalno moko za otroke, kemikalije raznih vrst, dišave, toaletne predmete, fotografske aparate in potrebščine ter kirurški obvezila, vosek in pasto za tla itd. itd.

Za živinorejce

posebno priporočljivo: grenka sol, dvojna sol, soliter, enecjan, kolmož, krmilno apno itd.

===== Oblastveno konc. prodaja strupov. =====

Vsakovrstna sredstva za desinfekcijo.

Vsa naročila se izvršujejo točno in solidno.

Drogerija Antona Kanca

v Ljubljani, v Šelenburgovih ulicah št. 3.

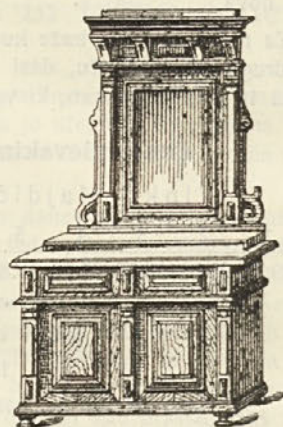
Mizarska zadruga

v Št. Vidu pri Ljubljani

se priporoča slavnemu občinstvu v naročitev

raznovrstne
 temne in likane
sobne
oprave

iz suhega lesa, solidno izgotovljene po lastnih in predloženih vzorcih.

V prav obilno naročitev se priporoča

Josip Arhar, načelnik.

F. Vidic & Comp.
 v Ljubljani

priporočajo

≡ po najnižjih cenah ≡

zarezane strešnike

(Strangfalz-Dachziegel),

lončene peči raznih barv,

romanski

in portlandski cement,

cevi iz kamenine,

šamotne plošče za tlak

in vse druge v stavbeno

stroko spadajoče izdelke.